PRZEGLĄD NOTARJALNY

CENTRALNY ORGAN NOTARJATU POLSKIEGO
WYDAWANY PRZEZ IZBĘ NOTARJALNĄ OKRĘGU SĄDU APELACYJNEGO W WARSZAWIE
PRZY WSPÓŁUDZIALE WSZYSTKICH IZB NOTARJALNYCH W PAŃSTWIE

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM ZAWODOWYM I ZAGADNIENIOM PRAWNYM
Z DZIEDZINY TEORJI I PRAKTYKI NOTARJATU

TREŚĆ Nr. 21, 1935 r.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Kapucyńska 6, gmach Hipoteki, lokal Nr. 62, telefon 257-81.

Godziny dla interesantów: od 10-ej do 1-ej po poł

Rękopisów Redakcja nie zwraca.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Prenumerata: miesięcznie — 2 złote, kwartalnie — 5 złotych, rocznie — 20 złotych; dla asesorów, aplikantów i pracowników notarjatu — miesięcznie 1 złoty.

Ogłoszenia: strona—200 zł., 1/8 str.—30 zł., 1/16 str.—20 zł., drobne — 20 gr. od wyrazu.

Konto P. K. O. 19.969 („Przegląd Notarjalny", Warszawa).

Cena numeru — 1 złoty.

Nr. 21. WARSZAWA, LISTOPAD I, 1935 r. Rok XIV.

ZJAZD NOTARJUSZÓW W KRAKOWIE

W HOŁDZIE PAMIĘCI MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO

Zwołany przez Zjednoczenie Notarjuszów R. P. na dzień 27 października r. b. ogólno - państwowy Zjazd Notarjuszów w Krakowie, poświęcony złożeniu hołdu zbiorowego pamięci Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, odbył się w atmosferze wysokiej podniosłości patryjotycznej przy udziale ponad 350 notarjuszów, asesorów i aplikantów notarjalnych, przybyłych ze wszystkich stron Rzeczypospolitej.

Już od godziny 8 rano na wyznaczone miejsce pierwszego spotkania w Grand Hotelu przy ul. Sławkowskiej poczęły napływać grupy uczestników Zjazdu.Obok przewodnictwa Zjazdu w osobach członków Zarządu Zjednoczenia Notarjuszów na czele z pp. Not.: W. Romanem, prezesem, dr. J. Dunikowskim (kierownikiem organizacyjnym Zjazdu) i W. Włoskowiczem, wice-prezesami, oraz J. Moldenhawerem, sekretarzem, obecni są czołowi przedstawiciele notarjatu wszystkich ziem Państwa na czele z Prezesami Rad Notarjalnych w osobach p.p. Not.: Z. Hübnera (Warszawa), K. Sokola (Lwów), dr. S. Steina (Kraków), J. Borkowskiego (Lublin) i dr. W. Dąbrowskiego (Katowice). Na czele licznie przybyłych notarjuszów Wielkopolski i Pomorza stali p.p. Not.: dr. W. Prądzyński, Wice-Prezes Rady Notarjalnej w Poznaniu, i dr. J. Sławski, Członek tejże Rady. Notarjat wileński, który ze względu na przeżywane trudności finansowe nie mógł wziąć liczniejszego udziału w Zjeździe, reprezentowany był przez specjalną delegację, na której czele z powodu niedyspozycji Prezesa i Wice-Prezesa Rady Notarjalnej w Wilnie stal Członek tejże Rady p. Not. W. Strzałko.

O godz. 10 rano uczestnicy Zjazdu udali się gremjalnie na Sowiniec, poczem o godz. 1 ppoł. zebrali się przed domem Długosza pod Zamkiem Wawelskim, skąd wyruszyli w kierunku krypty św. Leonarda.

Przed wejściem do Katedry uczestnicy Zjazdu skupili się, by wysłuchać krótkiego przemówienia okolicznościowego, wygłoszonego przez p. Prezesa W. Romana w następujących słowach:

„Koledzy!

Przybyliśmy ze wszystkich ziem Polski do tych dostojnych murów Wawelu, aby hołd złożyć imieniem całego Notarjatu Polskiego Duchowi Wielkiego Marszałka. Na przestrzeni dziejów ludzkości, zrzadka tylko zjawiają się ludzie, którzy genjalnością swego umysłu, potęgą woli i charakteru, sami tworzą historję i zapoczątkowują nową erę w życiu narodów i państw.

Piłsudski stworzył i zorganizował zbrojną siłę Polski, wrócił nam wolność, nakreślił granice Państwa, ustalił zasady zbiorowego życia Narodu.

Piłsudski odszedł nas przedwcześnie.

Osieroceni, mamy w spuściźnie po Nim, Jego przestrogi, które do sumień naszych dotarły i wskazania, Narodowi udzielone. Ta wytyczona przez Niego droga, ten szeroki gościniec państwowego życia, jako rezultat Jego głębokich rozważań i genjalnych przemyśleń, poprowadzi Naród ku mocy i rządności wewnątrz, ku mocarstwowej potędze Rzeczypospolitej".

Po chwilowej ciszy uczestnicy Zjazdu wstąpili w progi dostojnej Katedry, poczem w długim szeregu przedefilowali w krypcie św. Leonarda przed szklaną trumną, kryjącą śmiertelne szczątki Wodza Narodu.

Po dokonanym w ten sposób akcie hołdu, uczestnicy Zjazdu zgromadzili się na dziedzińcu wawelskim, gdzie dokonano wspólnej fotografji pamiątkowej — i na tem zakończyła się oficjalna część Zjazdu.

W godzinach popołudniowych odbyło się plenarne posiedzenie Zarządu Zjednoczenia Notarjuszów R.P., z którego zdajemy sprawę w dalszym ciągu (str. 13). Na wstępie posiedzenia p. Prezes W. Roman uroczyście stwierdził, że w dniu 27 października 1935 roku Notarjat Polski złożył zbiorowy hołd Duchowi Marszałka Józefa Piłsudskiego, co będzie uwiecznione w osobnym protokóle, który odtworzy przebieg zwołanego w tym celu do Krakowa Zjazdu Notarjuszów całej Rzeczypospolitej.

POPRZEZ NOWE OBCIĄŻENIA
DO TRWAŁEJ NAPRAWY GOSPODARCZEJ

W Nr. 81 Dziennika Ustaw pod poz. 501 ogłoszono ustawę, upoważniającą Prezydenta Rzplitej w terminie do dnia 15 stycznia 1936 r. do wydawania dekretów w zakresie spraw gospodarczych i finansowych (z wyjątkiem zmiany podstaw prawnych waluty).

W ten sposób znalazła ukoronowanie prawodawcze długa i wyczerpująca debata na temat naszego położenia gospodarczego, jaka toczyła się w okresie ostatnich dwuch tygodni na terenie izb ustawodawczych.

Debata ta przyniosła w wyniku — ustalenie diagnozy niedomagań naszego życia gospodarczo-skarbowego i wytyczenie programu postępowania, zmierzającego do opanowania obecnej przełomowej sytuacji i do wyprowadzenia gospodarstwa społecznego Polski na pewne i mocne tory.

Rząd wypowiedział się za t. zw. programem organicznym, a więc takim, który nie poprzestaje na pewnych jedynie mechanicznych cięciach, lecz zasadza się na przebudowie wszelkich ułomnych i wewnętrznie sprzęgniętych z całością czynników życia gospodarczo-skarbowego.

Program ten spotkał się z aprobatą izb ustawodawczych, co znalazło wyraz w udzieleniu Rządowi szerokich pełnomocnictw.

W najogólniejszem ujęciu syntetycznem program tej naprawy zarysowuje się w następujących głównych ustaleniach, którym dał wyraz Rząd oraz poszczególni mówcy w Sejmie i Senacie:

1. Konieczne jest zacieśnienie współpracy Rządu ze społeczeństwem, które musi czynnie współdziałać z Państwem w dążeniu do opanowania sytuacji i do podźwignięcia wzwyż życia gospodarczego Polski, nie szczędząc koniecznych dla tej sprawy ofiar.

2. Stałość waluty jest fundamentalnym kanonem polityki gospodarczo-skarbowej Państwa.

3. Osiągnięcie trwałej równowagi budżetu państwowego jest naczelnem zadaniem tej polityki.

4. Trwałość równowagi budżetowej zależna jest od szeregu przeobrażeń organicznych, których przeprowadzenie wymaga dłuższego czasu, zanim więc to nastąpi, zachodzi nagląca konieczność natychmiastowego dokonania pociągnięć mechanicznych, któreby zdołały pokryć niedobór budżetu państwowego.

5. Zarządzenia mechaniczne, obliczone na niezwłoczne zrównanie budżetu, to — podwyższenie podatku dochodowego, w szczególności z tytułu uposażeń, pobieranych z funduszów publicznych, z równoległem zmniejszeniem niektórych sztywnych pozycji w kosztach utrzymania.

6. Zarządzenia organiczne, obliczone na trwałe zrównoważenie budżetu, to — radykalne oszczędności, rewizja ubezpieczeń społecznych i budżetów związków samorządu terytorjalnego oraz bezwzględna likwidacja wszelkich t. zw. przerostów o charakterze etatystycznym.

7. Uzdrowienie stosunków w zakresie gospodarki urzędów skarbowych, a w szczególności w dziedzinie egzekucji podatkowych, i wogóle reforma aparatu skarbowego może się stać jednym z głównych czynników poprawy.

8. Pobudzenie zdrowej i twórczej inicjatywy prywatnej, przywrócenie rentowności pracy gospodarczej w rolnictwie, podważenie sztywności niektórych cen kartelowych, obniżenie taryf kolejowych, odciążenie rynku pieniężnego drogą zaniechania emisji dalszych pożyczek państwowych, odbudowa zaufania kredytowego — oto między innemi olbrzymi kompleks spraw, składających się na zagadnienie ożywienia i uaktywnienia życia gospodarczego.

Tak się przedstawia objektywnie ujęta synteza programu odbudowy gospodarczo-skarbowej, który wyraził się w oświadczeniach przedstawicieli Rządu i przemówieniach członków izb ustawodawczych.

Realizacja tego progamu w pierwszej fazie — ma się dokonać drogą dekretów Prezydenta Rzpltej, wydawanych na podstawie ogłoszonej właśnie ustawy o pełnomocnictwach.

W chwili, gdy słowa te piszemy, rzeczone dekrety jeszcze się nie ukazały. Według wiadomości prasowych, pierwsze z nich dotyczyć mają dodatkowych obciążeń podatkowych.

Wchodzimy więc w nowy i trudny okres, który społeczeństwo, jak wnosić należy z enuncjacji prasy codziennej, pragnie poczytywać za przełomowy, jako prowadzący do rzeczywistej i głębszej naprawy. Narazie jednak, aż do pojawienia się zapowiedzianych dekretów, społeczeństwo zajmuje pozycję raczej wyczekującą. Odbija się to wyraźnie w notarjacie, który od kilkunastu dni odczuwa szczególny zastój w czynnościach. Należy jednak przewidywać, że zaufanie społeczeństwa do podjętej akcji naprawy naszego życia gospodarczo-skarbowego przejawi się niebawem nazewnątrz — w postaci wzrostu aktywności i przedsiębiorczości gospodarczej.

PROF. DR. TADEUSZ DZIURZYŃSKI

POCZTOWE PROTESTY WEKSLOWE
(1926 — 1935*)

Niemiecko-austrjackie prawo wekslowe, wypracowane przez konferencję lipską, znało dwa organy, upoważnione do zakładania protestów wekslowych, t. j. notarjusza i urzędnika sądowego (art. 87). Nowela z roku 1908 do ustawy wekslowej państwa niemieckiego, dodała do tego, jako trzeci organ, urzędnika pocztowego.

Wedle obwieszczenia kanclerza Rzeszy z dnia 5 sierpnia 1908 (Nr. 482 Dz. P. P.) objął zarząd poczt, począwszy od 1 października 1908, zakładanie protestów wekslowych i czekowych z następującemi ograniczeniami:

1. Poczta nie zakłada protestów, odnoszących się nie do zapłaty, lecz do innych świadczeń prawnowekslowych.

2. Także protestów z powodu niezapłacenia nie podejmuje się zarząd pocztowy, jeżeli weksel opiewa na sumę wyższą, niż 800 mk, jeżeli jest wystawiony w obcym języku, jeżeli opiewa na walutę zagraniczną a zawiera klauzulę „effectiv", jeżeli jest zaopatrzony w adres w potrzebie lub przyjęcie honorowe, wreszcie jeżeli protest ma być dokonany przy przedłożeniu kilku egzemplarzy tego samego wekslu albo przy przedłożeniu oryginału i kopji.

Polskie prawo wekslowe (art. 84) wymienia tylko dwa organy protestujące, t. j. notarjusza i sąd, aczkolwiek w toku obrad nad projektem tego prawa rozważano kwestję, czy uprawnienia do zakładania protestów nie rozszerzyć także na pocztę. Ślady tych rozważań widoczne są z motywów projektu uchwalonego przez Komisję Kodyfikacyjną do art. 84.

Podniesiono tam, że głównym argumentem za wprowadzeniem tego sposobu w Niemczech i Belgji był wzgląd na zmniejszenie kosztów protestu, zwłaszcza w wypadkach, gdy protest zakładać trzeba w miejscowości, gdzie niema ani notarjusza ani sądu. Zaznaczono jednak równocześnie, że wprowadzenie protestów pocztowych nastręcza wiele trudności, a to z powodu braku odpowiednio wyszkolonego personelu pocztowego, któremu możnaby tak doniosłą dla obrotu funkcję powierzyć, oraz ze względów fiskalnych, a mianowicie, ze względu na odpowiedzialność poczty, a tem samem Skarbu Państwa za uchybienie przepisom o proteście.

Mimo to Komisja Kodyfikacyjna (a za nią poszły czynniki ustawodawcze) nie odcięła kategorycznie tej trzeciej nastręczającej się możliwości, bo w ustawie znalazł się art. 110, upoważniający Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu do wprowadzenia protestu przez urzędy pocztowe. Z upoważnienia tego Rząd *dotąd* [1]) nie skorzystał, chociaż *już dawno* [2]) (rozp. Min. Przem. i Handlu z 9.X.1924 Dz. U. Nr. 93, poz. 868 w układzie rozporządzenia z 5.II.1925 Dz. U. Nr. 16, poz. 112) wprowadził mandaty pocztowe do ściągania roszczeń wekslowych. Przeciwnie, cytowane rozporządzenie poleca organom pocztowym oddawać weksle, przez dłużnika w terminie nie wykupione, notarjuszowi, celem sporządzenia protestu. Widocznie Rząd uznawał doniosłość wątpliwości, podniesionych w toku obrad Komisji Kodyfikacyjnej.

W tym stanie rzeczy *wystąpił przed niedawnym czasem* [3]) *poseł dr. Sommerstein* na komisji skarbowej Sejmu z wnioskiem, wzywającym Rząd do pójścia po linji przewidzianej w art. 110 u. w. Motywów tego wniosku w chwili, gdy piszę te uwagi, nie znam; przypuszczam jednak, że wnioskodawca kierować się mógł tylko chęcią potanienia kosztów protestu, trudno bowiem suponować, by protesty pocztowe mogły zwiększyć gwarancje bezpieczeństwa i prawidłowości obrotu wekslowego.

Trzeba więc zastanowić się, czy powierzenie protestów poczcie, jest drogą właściwą do celu prowadzącą, przyczem wypadnie wziąć pod uwagę nietylko kwestję taniości, ale i inne, o wiele ważniejsze czynniki.

Pierwszą uwagą, jaka się tu nasuwa, jest ta, że jeżeli opłaty pobierane przez notarjuszów za sporządzanie protestów są zanadto wygórowane, to należy wydać nowe przepisy, określające je w sposób sprawiedliwy, zgodny z interesem społecznym i stanu notarjalnego. *Takich przepisów dla całego Państwa dotąd nie posiadamy...* [4]) Zauważyć przy tem wypada, że w

*) Niniejszy artykuł *dr. Tadeusza Dziurzyńskiego,* profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, członka Komisji Kodyfikacyjnej, ogłoszony był na łamach naszego pisma w Nr. 1 roku 1926 (str. 81 i nast.), a więc prawie przed dziesięciu laty. Jeżeli obecnie artykuł ten, za ponowną jego autoryzacją, odtwarzamy z nieznacznemi tylko opuszczeniami, to dlatego, że zachował on pełną aktualność i będzie niezawodnie z zadowoleniem odczytany przez szerokie koła notarjalne. Ustępy artykułu, które straciły na aktualności, wydrukowane są kursywą i zaopatrzone w odpowiednie odsyłacze, pochodzące od Redakcji. (Red.).

[1]) *Do roku 1927: pierwsze rozporządzenie o proteście pocztowym nosi datę 18 maja 1927 r (Dz. Ust. Nr. 46, poz. 417).*

[2]) *T. j. przed rokiem 1926.*

[3]) *W roku 1926.*

[4]) *Przepisy takie wydane zostały w trybie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej — z dnia 30 kwietnia 1927 r. (Dz. Ust. Nr. 43, poz. 381).*

kwotach, pobieranych przy sposobności sporządzenia protestu, mieści się prócz należytości notarjusza, opłata stemplowa na rzecz Państwa oraz podatek komunalny w wysokości ½% sumy wekslowej, pobierany na zasadzie art. 14 ustawy z 11.VIII.1923 Dz. U. Nr. 94, poz. 747, o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych, jeden, nawiasem mówiąc, z najdziwaczniejszych podatków, należący się nie od dłużnika, który płaci, lecz właśnie od takiego, który z powodu krytycznego położenia majątkowego płacić nie jest w stanie. Ogólna kwota, ściągana przez notarjusza za protest, nie daje więc jeszcze obrazu jego zarobku.

Jeżeli więc Państwo w każdej chwili może oktrojować stanowi notarjalnemu, takie taryfy protestowe, jakie uważa za słuszne, nie da się żadnemi względami społecznemi uzasadnić wstąpienie Państwa na drogę walki konkurencyjnej z zapobiegliwością prywatną. Musiałyby być inne rzeczowe zarzuty przeciw funkcjonowaniu notarjusza, jako organu protestowego, a takie, o ile wiem, nie istnieją. Pozostawałyby zatem tylko względy fiskalne, a tu, przyzna mi chyba każdy, że i po tej nowej dziedzinie działalności Państwa nie można się spodziewać, by stała się cegiełką w naprawie budżetu. Nie trzeba być pesymistą, aby przyjąć, że ten nowy objaw etatyzmu przyniósłby Państwu jeden więcej deficyt, tem bardziej, że poczta musiałaby liczyć niższe taryfy niż notarjusz, bo przy równych warunkach niktby nie chciał korzystać z usług urzędu, mając do wyboru usługi osoby prywatnej.

W jednym tylko wypadku mógłby protest pocztowy poczytany być za korzystną nowość, t. j. dla miejscowości, w których niema ani sądu, ani notarjusza, gdyż wówczas wyjazd komisyjny notarjusza, czy urzędnika sądowego, celem dokonania protestu, łączyć się musi ze znacznemi kosztami, często nie stojącemi w stosunku z sumą wekslową. Niestety, jednak i w tym wypadku istnieją bardzo poważne wątpliwości, nad któremi nie można lekko przejść do porządku dziennego.

Przedewszystkiem zgóry wyeliminować należy miejscowości, w których niema ani sądu, ani notarjusza, ani urzędu pocztowego. Gdyby w tych miejscowościach miał dokonywać protestu urzędnik pocztowy, to zamiast wyjazdu notarjusza, czy urzędnika sądowego, mielibyśmy wyjazd urzędnika pocztowego, a więc oszczędność byłaby żadna, lub prawie żadna, nie mówiąc już o tem, że takie wyjazdy urzędnika pocztowego z małej miejscowości, gdzie on zwyczajnie sam jeden reprezentuje urząd, nie dałyby się pogodzić z interesem służby. Do dyspozycji pozostawaliby więc jedynie listonosze lub posłańcy, a chyba tym na serjo nikt nie odważyłby się powierzać tak odpowiedzialnej funkcji. Tak daleko nie szła także nowela niemiecka z r. 1908, dopuszczała ona bowiem protest tylko przez urzędnika pocztowego. *Doświadczeń z protestem pocztowym na ziemiach polskich nie mamy.* [5]) Instytucja ta istniała tylko w zaborze pruskim, w którym protest wekslowy przed wojną wogóle należał do rzadkości, tem więcej protest pocztowy. Ale już mamy pewne doświadczenia z mandatami pocztowemi, o których poprzednio wspomniałem. Otóż, jak mi donoszą z Poznańskiego, a więc z dzielnicy, rozporządzającej najlepszym chyba materjałem służbowym, nawet ta, tak prosta forma współdziałania poczty w obrocie wekslowym, dała rezultaty ujemne. Zaszedł mianowicie cały szereg wypadków, w których poczta, nie mogąc odszukać trasata w miejscu wskazanem na wekslu, jako miejsce jego zamieszkania, zamiast oddać weksel miejscowemu notarjuszowi do protestu, odsyłała go posiadaczowi, który udzielił zlecenia, powodując w ten sposób utratę praw regresowych.

Wobec powyższych uwag wchodzićby więc mogły w grę te jedynie miejscowości, które są siedzibą urzędu pocztowego. Jednakże i w tym ciasnym zakresie mam jeszcze znaczne zastrzeżenia. Pomijam już kwestję, że z rozszerzeniem agend pocztowych na protesty łączy się poważne powiększenie czynności urzędowych (sporządzanie protestów, sporządzanie i przechowywanie odpisów protestów, wydawanie odpisów prostych i uwierzytelnionych, [6]) doręczanie zainkasowanych sum żądającemu protestu, wypłacanie gminie ściągniętego podatku komunalnego i utrzymywanie go w ewidencji), to są ostatecznie drobiazgi. Najważniejszy szkopuł tkwi gdzieindziej, w tem mianowicie, że założenie protestu jest funkcją nietylko odpowiedzialną, ale i trudną, najczęściej przerastającą siły funkcjonarjusza małego urzędu pocztowego.

Już zgóry trzeba usunąć na bok wszystkie więcej skomplikowane przypadki, jak np. protest z powodu nieprzyjęcia, protest przeciw adresatowi w potrzebie i akceptantowi przez wyręczenie, protest z powodu nieumieszczenia daty przyjęcia i protest z powodu niewydania egzemplarza, przeznaczonego do przyjęcia, względnie oryginału weksla. Praktycznie znaczyłoby to niewiele, gdyż te protesty są stosunkowo rzadkie, a największy procent stanowią protesty z powodu niezapłacenia sumy wekslowej. Jednakże i zwyczajny protest nastręcza nieraz trudności i wątpliwości, do których rozwiązania znajomość prawa, w szczególności prawa wekslowego, jest niezbędna. Organ protestujący musi sobie przecież zdawać sprawę, przeciw komu należy założyć protest, zwłaszcza, że nie zawsze trasatem jest osoba fizyczna, jest nim często spółka handlowa, względnie osoba prawna, i że obok weksli zwyczajnych, występują weksle domicy-

5) *Obecnie już oczywiście mamy...*

6) *Wiemy, że urzędy pocztowe, przynajmniej w niektórych miejscowościach, wogóle odpisów protestów nie sporządzają.*

lowane. Organ protestujący musi dalej badać legitymację żądającego protestu, która może polegać albo na legitymacji formalnej z art. 15, albo na indosie zastępczym lub zastawniczym, albo wreszcie na uprawnieniu materjalnem pozawekslowem (cesja, dekret dziedzictwa). Organ protestujący musi odróżniać dni zapadłości od dni wymagalności zapłaty, nie może przedstawiać weksla do zapłaty ani zawcześnie, ani zapóźno, o założeniu protestu musi natychmiast zawiadomić posiadacza weksla ze względu na terminowy obowiązek notyfikacji z art. 44 u. w i t. p. Takich przeszkód, o które może się rozbić najlepsza wola i gorliwość urzędnika poczty jest bardzo wiele.

Może na to ktoś zarzucić, że przecież i notarjusz najczęściej, zwłaszcza w większych miejscowościach, gdzie jest wiele weksli do protestu, nie zakłada protestu sam, lecz posługuje się pomocnikami... Zarzut miałby jednak tylko pozory słuszności, w istocie rzeczy bowiem są to sytuacje całkiem odmienne. Co się mianowicie tyczy protestów notarjalnych, to prawo zakładania protestów ma tylko taki pomocnik notarjusza, któremu prezes sądu okręgowego nada do tego upoważnienie (art. 92 u. w.), a więc w rękach sądu leży odpowiednia selekcja... Nadto zarówno pomocnik notarjusza, o ile nie ma wykształcenia prawniczego, jak i urzędnik kancelarji sądowej zasięgnąć mogą każdej chwili porady fachowej, pierwszy swego szefa, drugi u sędziego, który go wyznaczył, jeżeli pewien protest nastręcza im wątpliwości. Do kogo zaś zwrócić się ma o radę urzędnik pocztowy w małej miejscowości? Czy może mamy stworzyć jeszcze jedne więcej kursy doszkolenia dla funkcjonarjuszy pocztowych z dziedziny prawa wekslowego, handlowego i cywilnego?

Tak więc trzeba się będzie liczyć z częstemi uchybieniami organów pocztowych przy zakładaniu protestów, a co za tem idzie z odpowiedzialnością pieniężną Skarbu Państwa.

...Bez względu na to, jak będziemy się zapatrywać na kwestję tej odpowiedzialności wedle obecnie obowiązującego prawa, to jedno jest pewne, że *w razie zaprowadzenia protestów pocztowych* będziemy musieli równolegle przyjąć odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę, zrządzoną przez wadliwe założenie, lub nie założenie protestu. Wykluczyć takiej odpowiedzialności, *choćby ze względu na Konstytucję*,[7]) nie można, zresztą, gdyby jej nie było, nie znalazłby się z pewnością żaden taki śmiałek, któryby protest poczcie powierzył. Odpowiedź zaś na pytanie, czy leży w interesie Państwa powiększanie ilości źródeł swej odpowiedzialności, nie może być wątpliwa, tem więcej, że nie łączy się z tem żadna korzyść ludności.

[7]) *Art. 121 Konstytucji z 17 marca 1921 r. nie obowiązuje, jako uchylony przez Konstytucję z 23 kwietnia 1935 r.*

(dokończenie obok)

Ś. P. LUDWIK SUMMER BRASON

W straszliwym pochodzie śmierci, jaki stał się się udziałem notarjatu w ostatnich miesiącach, mamy do zanotowania nową bolesną wiadomość.

Dnia 4 listopada 1935 r. rozstał się z tym światem ś. p. L u d w i k S u m m e r B r a s o n, Notarjusz w Krośnie, długoletni Członek dawnej krakowskiej Izby Notarjalnej, ostatnio Członek Rady Notarjalnej w Krakowie od chwili jej powstania, Członek Komitetu Redakcyjnego „Przeglądu Notarjalnego", jeden z najwybitniejszych notarjuszów polskich.

Dając odrazu wyraz głębokiemu bólowi, z jakim świat notarjalny przyjmuje tę żałobną wieść, zapowiadamy zamieszczenie obszernego wspomnienia pośmiertnego w jednym z najbliższych numerów.

*

W związku z treścią odsyłacza Redakcji (Nr. 20, str. 11) do wywodu, jaki ukazał się w zeszycie 15 r. b. „Przeglądu Gospodarczego" na temat obowiązującej ustawy o opłatach stemplowych, P. *Achilles Rosenkranz*, Naczelnik Wydziału Opłat Stemplowych w Ministerstwie Skarbu, prosi nas o zaznaczenie swego zapatrywania, że twierdzenie, jakoby praktyka co do wymiaru opłaty stemplowej od kaucji hipotecznych „była powszechnie ustalona", jest niezupełnie ścisłe, a to wskutek niewzmiankowania wykładni urzędowej Nr. 69, ogłoszonej w Nr. 17 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu z roku 1927. Wykładnia ta odnosiła się wprawdzie do art. 134 u. o. s., ale pośrednio dotyczyła także art. 82 u. o. s., a to wobec ścisłego związku tych przepisów, ujawnionego w punkcie 6 art. 82.

Przyzna mi to, zdaje się, każdy, kto widział, jak w praktyce wyglądają procesy przeciw Państwu, że lepiej jest mieć do dyspozycji odpowiedzialność notarjusza (art. 92 ust. 2 u. w.), niż prowadzić spór przeciwko Skarbowi Państwa, z reguły przez 3 instancje...

Z tych przyczyn uważam *wniosek posła Sommersteina* za nieleżący w interesie ani Państwa, ani społeczeństwa. Mogę to tem śmielej twierdzić, że przecież postanowienia samej ustawy wekslowej, dostarczają środków zaradczych w przypadkach, gdy protest z powodu odległości od siedziby sądu lub notarjusza groziłby znaczniejszemi kosztami. Można wszakże wówczas, wystawiając weksel, odrazu wymienić jako miejsce zamieszkania trasata, a więc i miejsce płatności weksla (art. 2 ust. 3 u. w.), miejscowość, leżącą w siedzibie notarjusza lub sądu, albo też oznaczyć w takiej miejscowości osobę trzecią (domicyliata), która ma weksel wykupić (art. 4 u. w.). Przenoszenie weksli do większych centrów, a przez to samo podnoszenie ich wartości obiegowej, jest nawet głównym celem domicylu.

ZYGMUNT GODLEWSKI

SPRZEDAŻ NIERUCHOMOŚCI NIEHIPOTEKOWANYCH

NA ZIEMIACH WSCHODNICH - BEZ DOWODÓW WŁASNOŚCI

W związku z artykułem P. Not. *Bylicy,* wydrukowanym w Nr. 18 *Przeglądu Notarjalnego* (str. 12 — 16), powracam do poruszonej przezemnie bardzo ważnej kwestji sporządzania na terenie działania X tomu cz. I Zb. Pr. Cyw. aktów notarjalnych kupna - sprzedaży nieruchomości, gdy zbywający nie posiadają dowodów własności.

P. Not. *Bylica* w artykule swoim zajmuje stanowisko odmienne od mego, jednakowoż zmuszony on jest mimowolnie uznać w zasadzie słuszność moich wywodów, gdyż w końcu swego artykułu przyznaje, że sporządzenie aktów kupna - sprzedaży nieruchomości, gdy sprzedawca nie posiada dowodu własności n i e j e s t z j a w i s k i e m z d r o w e m, a nawet jest z ł e m (prawda w jego mniemaniu złem mniejszem). W konsekwencji Autor poleca, ażeby notarjusz przy sporządzeniu takiego aktu dokładnie wybadał sprzedawcę celem ustalenia jego praw i uczynił w akcie wzmiankę, że kupujący zna dokładnie stan faktyczny i prawny przedmiotu sprzedaży i z całą świadomością na takie kupno się zgadza.

Otóż, o ile wogóle żadne przepisy formalne i materjalne nie stoją na przeszkodzie do sporządzania aktów kupna - sprzedaży bez sprawdzenia tytułu własności sprzedawcy, to wtedy żadnego badania wogóle nie potrzeba, w przeciwnym zaś razie — co pomoże takie badanie, nawet jeśli kto z notarjuszów będzie posiadał wyjątkowe zdolności śledcze, kiedy wszystko opiera się jedynie na gołosłownem oświadczeniu sprzedawcy (a więc zainteresowanego) nie popartem dokumentami.

Mało chyba znajdzie się kupujących, którzy dokładnie zbadali lub mieli możność zbadać i znają dokładnie stan prawny nabywanej nieruchomości, a jeszcze mniej takich, którzy świadomie godziliby się na kupno praw wątpliwych.

Umieszczenie w akcie kupna - sprzedaży, jak to proponuje P. Not. *Bylica* (widocznie celem zabezpieczenia notarjusza od odpowiedzialności) podanego wyżej oświadczenia kupującego, który z treści i skutków tegoż zwykle nie zdaje sobie sprawy, jest wręcz niebezpieczne i szkodliwe dla kupującego, gdyż zamyka kupującemu drogę do dochodzenia swych praw w przyszłości, stanowiąc wyłączenie odpowiedzialności sprzedawcy za wady sprzedanego przedmiotu (art. 308 i 316 K. Z.). Uważam jednak, że takie oświadczenie nie zwolni notarjusza od odpowiedzialności wobec stron i osób trzecich w myśl art. 43 prawa o notarjacie.

Rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dnia 15.V.1919 roku w przedmiocie prawa cywilnego i postępowania cywilnego na obszarach wschodnich (Dz. U. Z. C. Z. W. Nr. 4, poz. 23), w art. I postanawia, że na zajętych przez Wojska Polskie obszarach wschodnich stosowane będą: prawo cywilne rosyjskie (c z. I. T. X. Z b. P r a w. C y w. z r. 1914)... oraz wogóle przepisy prawa cywilnego w tym zakresie, w jakiem pomienione prawo obowiązywało na tym obszarze przed 1 sierpnia 1915 roku.

Według przepisów X Tomu cz. I Zb. Pr. Cyw., traktujących o nabyciu i przejściu praw majątkowych, a w szczególności o aktach kupna - sprzedaży nieruchomości (art. 420, 707, 1381-1467) w świetle judykatury b. Senatu ros. i Sądu Najwyższego są bezsporne następujące zasady prawne:

a) dowodem nabycia praw r z e c z o w y c h są akty notarjalne (sporządzane według przepisów dawniej ustawy notarjalnej — obecnie ustawy hipotecznej i prawa o notarjacie);

b) że notarjusz sporządzający akt ma obowiązek zbadać tytuł własności sprzedawcy i przekonać się o tem, że w chwili sporządzenia aktu kupna - sprzedaży sprzedający posiadał tytuł własności do sprzedawanego majątku;

c) że akt kupna - sprzedaży nieruchomości stanowi dokument r z e c z o w y, skutkujący przeniesienie prawa własności na kupującego z chwilą sporządzenia aktu kupna - sprzedaży.

Uznanie przez Sąd Najwyższy w orzeczeniu Nr. 107/25, że niewymienienie w akcie kupna - sprzedaży sposobu utwierdzenia czyli dowodu, na podstawie którego sprzedający posiada majątek, stanowi uchybienie, nieskutkujące nieważności aktu, — bynajmniej nie neguje ogólnej zasady, że notarjusz powinien przekonać się na mocy dowodów o tytule własności sprzedawcy, który to obowiązek wynikał również z ogólnej zasady prawnej wprowadzonej przez ustawodawstwo rosyjskie, że nikt nie może przelać osobie trzeciej takich praw, które do niego nie należą, albo udzielać tych praw w zakresie większym, niż sam posiada. Zasada ta znalazła uznanie tak w szeregu orzeczeń b. Senatu ros., jak i również w pracach komentatorów ros. prawa cywilnego.

Czy i w jakim stopniu późniejsze ustawodawstwo zmieniło przepisy T. X cz. I Zb. Pr. Cyw. w zakresie, w jakim te przepisy obowiązywały przed 1 sierpnia 1915 roku?

Rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dnia 31 sierpnia 1919 roku (Dz. U. Z. C. Z. W. Nr. 18, poz. 157) na obszarze podległym Zarządowi Cywilnemu Ziem Wschodnich rozciągnięta została moc obowiązująca prawa o ustaleniu własności dóbr nieruchomych o przywilejach i hipotekach, ogłoszonego dnia 20 lipca 1818 roku (Dz. Pr. Król. Pol. T. V str. 295 — obecnie obowiązuje w brzmieniu ogłoszonem w Dz. U. Nr. 53, poz. 510 z 1928 roku), przyczem według art. 140 rzeczonego prawa, „każda strona interesowana mogła w każdym czasie zażądać od Pisarza Hipotecznego wywołania nieruchomości do regulacji pierwiastkowej, lecz wywołanie takie, z wyjątkiem wypadków przewidzianych poniżej w art. 140[1] (następnie 140[a]), jest obowiązujące dla właściciela nieruchomości w razie sporządzenia aktu, dotyczącego przejścia lub obciążenia prawa własności lub w razie nabycia nieruchomości na licytacji", zaś według art. 140[1] (obecnie 140[a]) tegoż prawa „wymienione w art. 140 akty o ile dotyczą nieruchomości ziemskich do 30 dziesięcin przestrzeni lub miejskich do 30.000 marek szacunku włącznie (rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 5 listopada 1920 roku przestrzeń została podniesiona do 60 dziesięcin, a szacunek do 60.000 marek, a według brzmienia podanego w Dz. U. Nr. 53 z 1928 r. — 60 dziesięcin — 65,55 hektara, a szacunek — 20.000 złotych), o ile te nieruchomości nie mają już uregulowanej hipoteki, mogą być zatwierdzane zależnie od woli odnośnej strony, w drodze postępowania hipotecznego, nakazanego przez ustawę niniejszą, lub trybem przepisanym w art. 157—192[1] ustawy notarjalnej rosyjskiej przez Zastępcę Starszego Notarjusza, działającego w tych razach w charakterze Starszego Notarjusza". Według tegoż rozporządzenia Komisarza Generalnego z dnia 31 sierpnia 1919 r. (art. II) postanowiono, że na ziemiach podległych Zarządowi Cywilnemu Ziem Wschodnich obowiązuje ustawa notarjalna rosyjska w zakresie, w jakim obowiązywała w b. okręgu sądowym warszawskim z zastosowaniem zmian, wynikających z osnowy rozporządzeń Komisarza Generalnego Z. W. o organizacji ogólnego sądownictwa oraz w przedmiocie prawa cywilnego i ustawy postępowania cywilnego (Dz. Urz. Zarz. Cyw. Z. W. z dnia 24 czerwca 1919 r. Nr. 4, poz. 22 i 23). Na skutek wprowadzenia przytoczonej wyżej ustawy hipotecznej odnośne przepisy X Tomu uległy tylko odpowiedniej modyfikacji w tym kierunku, że w pewnych wypadkach funkcje kontrolujące (zatwierdzenie aktów) Starszego Notarjusza przeszły na Wydział Hipoteczny.

Mocą ustawy z dnia 11 maja 1922 roku (Dz. U. Nr. 43, poz. 358) uległ zmianie art. 1128 T. X cz. I.

Mocą art. 272 prawa o ustroju sądów powszechnych ustał tryb zatwierdzania aktów kupna - sprzedaży nieruchomości przez Starszego Notarjusza i w ten sposób przepisy Ustawy Hipotecznej rozciągnięte zostały na wszystkie wypadki zatwierdzania aktów kupna - sprzedaży nieruchomości. W tych warunkach art. 1420 T. X uległ odpowiedniej modyfikacji, lecz mocy swojej nie utracił.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej (Dz. U. Nr. 91/32 r., poz. 772) uległa zmianie treść art. 1259 i 1549 T. X. Kodeks Postępowania Cywilnego uchylił art. 1509 T. X.

Prawo o notarjacie również dotychczasowego stanu rzeczy nie zmieniło, albowiem co do zakresu czynności notarjusza przejęło w znacznej mierze postanowienia ustawy notarjalnej, a między innemi art. 82 prawa o notarjacie zastąpił art. 66 ustawy notarjalnej.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8.VII.1932 o hipotekach powiatowych w Województwach Wschodnich (Dz. U. R. P. Nr. 66 z 1932 r., poz. 618) w związku z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 27.VII.1932 (Dz. U. R. P. Nr. 66 z 1932 r., poz. 619), zmienionem następnie 1.VII.1933 r. (Dz. U. Nr. 55, poz. 420), bynajmniej nie uchyliło art. 1417, 1420, 1426 i 1450 T. X Cz. I Zb. Pr. Cyw., a przeciwnie cały ciężar sprawdzenia tytułu własności sprzedawcy przeniesiony został na notarjusza, sporządzającego akt kupna - sprzedaży. Powołane artykuły zachowały swoją moc tak co do własności większej, jak i co do własności mniejszej.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 29 września 1934 roku N. C. Prez. 27/34, ustalając zasadę prawną, „że na obszarze, gdzie obowiązują przepisy hipoteczne 1919 roku ze wszystkiemi późniejszemi zmianami, wobec rozciągnięcia na te obszary art. 11 prawa 1825 r., wywołanie hipoteki powiatowej nieruchomości w razie jej przejścia, obciążenia lub nabycia na licytacji, nie jest obowiązkowe, lecz zależy od woli strony", nazywa akty kupna - sprzedaży nieruchomości drobnych „aktami przejścia (lub obciążenia) prawa własności" czyli uznaje ich charakter rzeczowy, skutkujący przeniesienie własności od czasu sporządzenia.

Godzi się tu zauważyć, że hipoteki powiatowe na terenie Sądów Okręgowych w Łucku i Równem nie zostały jeszcze zaprowadzone. Powołane rozporządzenie z dn. 8.VII.1932 r. ani wogóle lub też w odniesieniu do drobnej własności nie uchyliło art. 1417, 1420, 1426, 1450 i in. T. X, przeciwnie, te przepisy obowiązują dotąd, zaś art. 1384 obowiązywał do chwili wprowadzenia Kodeksu Zobowiązań. Nie można również interpretować prawa w ten sposób, że

powołane przepisy, a w tem dotyczące sposobu i chwili przejścia prawa własności, obowiązują tylko co do własności większej, natomiast zostały uchylone co do własności mniejszej, gdyż byłoby to nawet nielogiczne.

Jak widzimy, dotychczasowy stan prawny do chwili wprowadzenia Kodeksu Zobowiązań trwał bez zmian.

Dopiero Kodeks Zobowiązań wprowadził większe zmiany do T. X cz. I, a w tem uchylił całą księgę czwartą (o zobowiązaniach), z wyjątkiem niektórych artykułów, lecz jakkolwiek z księgi trzeciej (o trybie nabycia i utwierdzenia praw majątkowych w szczególności) uchylił pewne artykuły, a w tem art. 1384 jako sprzeczny z art. 295 K. Z., jednakże pozostawił w mocy art. 1686 opiewający, „iż nieważna jest sprzedaż majątku znajdującego się w korzystaniu, użytkowaniu, lub czasowem i dożywotniem władaniu, n a k t ó r e p r a w o w ł a s n o ś c i n a l e ż y d o i n n e g o", art. 1406, art. 1417 (art. 1420 odpowiednio zmodyfikowany), art. 1450 i inne dotychczas obowiązujące, dotyczące sporządzenia aktów kupna - sprzedaży.

Wszystko to w związku z postanowieniem p. 3 i 4 art. II i art. VII Przepisów Wprowadzających Kodeks Zobowiązań doprowadza do słusznego wniosku, że istniejące dotąd przepisy T. X w przedmiocie sporządzenia aktów kupna - sprzedaży pozostały w mocy, a jeśli akt kupna - sprzedaży od chwili zawarcia tego zgodnie z zasadami prawa materjalnego, wyłuszczonemi w T. X cz. I, skutkuje przeniesienie własności od czasu zawarcia aktu, to i w świetle Kodeksu Zobowiązań sprzedający, jeśli odrazu własność na kupującego przenosi, winien przy zawarciu aktów sprzedaży posiadać własność sprzedanej nieruchomości, a notarjusz ma to sprawdzić i o tem się przekonać.

W tych warunkach dowód własności sprzedawcy nie może być oparty na gołosłownem jego oświadczeniu, a notarjusz musi przekonać się o prawach sprzedawcy na podstawie odpowiedniego dokumentu. Jakkolwiek według art. 533 T. X cz. I Zb. Pr. Cyw. posiadanie spokojne, bezsporne i nieprzerwane w charakterze właściciela zamienia się na prawo własności, jeśli przetrwa ono w ciągu okresu prawem ustanowionego przedawnienia (lat 10), jednakże ta okoliczność musi być udowodnioną: notarjusz musi mieć dowód, że sprzedający naprawdę władał w ciągu całego okresu przedawnienia spokojnie, bezspornie i nieprzerwanie, w charakterze w ł a ś c i c i e l a (a nie np. dzierżawcy); okoliczności te sprawdza sąd w trybie zachowawczym i wydaje o tem odnośną decyzję. Taka decyzja, nie zaś np. badanie świadków przez notarjusza, będzie dla sprzedawcy dowodem własności, tembardziej, że według art. 609 T. X „każdy, kto posiadał nieprawnie majątek cudzy, bez względu na to, czy go posiadał w dobrej, czy w złej wierze, obowiązany jest na skutek ostatecznego wyroku sądu niezwłocznie oddać majątek rzeczywistemu jego właścicielowi i wynagrodzić go za nieprawne posiadanie stosownie do postanowień, wyłuszczonych w artykułach poniższych".

Ponadto według orzeczenia Senatu Ros. z roku 1910 Nr. 28: „Powództwo o wyłączenie z posiadania pozwanego i przekazanie w posiadanie powoda należącego do niego majątku nieruchomego winno być w myśl art. 609, 691 i 1392 p. 2 t. X cz. 1 Zw. Pr. skierowane przeciwko temu, w czyjem posiadaniu majątek w chwili wytoczenia powództwa się znajduje, przyczem powód niema potrzeby żądać unieważnienia tytułów własności, na mocy których majątek przeszedł do pozwanego (S. C. 84/1900), ponieważ przez uwzględnienie powyższego powództwa będą zarazem uznane rzeczone tytuły za nieobowiązujące powoda (S. C. 28/10)", zaś według orzeczenia ogólnego zgromadzenia Sądu Najwyższego Nr. 16 z 1922 r.: „Tom X cz. I Zw. Pr. przestrzega zasadę bezwzględnej windykacji (art. 609), żadnej nie czyniąc w tej mierze różnicy ani między rzeczami ruchomemi i nieruchomemi, ani między nabywcą dobrej i złej wiary, ani między rzeczami, które wyszły z posiadania właściciela wbrew lub bez jego woli, a temi, które on sam dobrowolnie powierzył innej osobie i co do których ta osoba zawiodła jego zaufanie, zbywając je w trzecie ręce" (N. O. 16/22-25).

Nie należy przy tem zapominać, że stosownie do art. 123 ust. hipot. orzeczenia b. Senatu ros. Nr. 49 z 1900 r. oraz Sądu Najwyższego C. I. 1935/34, prawa własności przez zasiedzenie nie można nabyć na nieruchomości, mającej urządzoną hipotekę, przeciwko jawnemu z wykazu hipotecznego właścicielowi.

Tak samo, chociaż według art. 1254 T. X cz. I Zb. Pr. Cyw. prawo do spadku służy spadkobiercom od chwili śmierci spadkodawcy, lecz i w tym wypadku nie można poprzestać na gołosłownem oświadczeniu sprzedawcy, albowiem w tym wypadku muszą być sprawdzone i udowodnione okoliczności: czy spadkodawca zmarł, czy majątek do spadkodawcy należał, czy zgłaszający się ma prawa do spadku, czy on jest jedynym sukcesorem, a jeśli jest więcej sukcesorów, to czy oni się podzielili mieniem spadkowem czy został zapłacony podatek spadkowy, względnie czy spadek jest wolny od tego podatku (art. 84 przepisów wykonawczych do ustawy o opodatkowaniu spadków i darowizn w b. dzieln. ros. w związku z art. 27 ustawy o opodatkowaniu spadków i darowizn na obszarze b. dzieln. ros.).

Dlatego, jakkolwiek nie jest dla spadkobierców konieczne wylegitymowanie praw do spadku po myśli art. 1408 U. P. C., lecz w wypadku sprzedaży majątku spadkowego takie wylegitymowanie się staje się

niezbędne tak samo, jak i uregulowanie sprawy podatku spadkowego.

W konsekwencji całe zagadnienie praktycznie sprowadza się do sprzedaży gruntów nadziałowych, oraz położonych w miastach i miasteczkach, albowiem przy sprzedaży gruntów nienadziałowych, położonych poza granicami miast i miasteczek, notarjusz ma stosować się do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 września 1919 r. (Dz. U. Nr. 73, poz. 428) oraz przepisów wykonawczych z dnia 27 maja 1921 roku (Dz. U. Nr. 52, poz. 325/1921 r.) i w wypadku sporządzenia aktów kupna - sprzedaży żądać zezwolenia odnośnej władzy (starosty powiatowego) na przewłaszczenie. Władza ta, swoją drogą, sprawdza przy wydaniu zezwolenia na przewłaszczenie tytuł własności sprzedawcy. A co do gruntów nadziałowych, to art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 roku (Dz. U. Nr. 92 z 1927 r., poz. 822), stanowiącego uzupełnienie poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 14 czerwca 1910 roku, w y r a ź n i e żąda przy sprzedaży gruntów takich okazania notarjuszowi dowodów własności, przewidzianych w art. 2, 8 i 9 tegoż rozporządzenia.

Reasumując powyższe, uważam, że praktyka sporządzania aktów kupna - sprzedaży nieruchomości bez dowodów własności sprzedawcy, mimo braku ku temu podstaw prawnych, będzie tylko nadal pogłębiać istniejący chaos w tej dziedzinie. Że ta sprawa nie jest łatwa, świadczy m. in. postanowienie art. XX (dla okręgów Sądów Apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie) przepisów wprowadzających do K. P. C. cz. I, spowodowane brakiem dokumentów nabycia prawa własności co do gruntów drobnych, jak to wyjaśnia podane przez p. Sędziego *Dbałowskiego* uzasadnienie projektu ustawy wprowadzającej K.P.C.

*

W związku ze sprawą, będącą przedmiotem rozważań powyższego artykułu, R a d a N o t a r j a l n a w L u b l i n i e zajęła stanowisko, które znalazło następujący wyraz w komunikacie Rady Nr. 14:

Pomiędzy P.P. Notarjuszami, urzędującymi na Kresach, wynikła różnica zdań w kwestji, czy notarjusze przy sporządzaniu aktów sprzedaży nieruchomości niehipotekowanych obowiązani są żądać od sprzedawcy dowodów prawa własności; ta różnica zdań ujawniła się na łamach „Przeglądu Notarjalnego", w którym p. Zygmunt Godlewski, not. z Równego, w artykule, umieszczonym w Nr. 17 (str. 8) twierdził, że sporządzenie aktów sprzedaży gruntów, co do których sprzedawca nie może się wylegitymować tytułem własności, w świetle obowiązujących obecnie na Kresach Wschodnich przepisów nie może mieć miejsca; natomiast p. Jerzy Bylica, not. z Krzemieńca, w artykule, wydrukowanym w Nr. 18 „Przeglądu" (str. 12), wypowiada pogląd wręcz przeciwny... Wobec tej rozterki zdań, Rada Notarjalna daje dyrektywę dla P.P. Notarjuszów na Kresach, iż do czasu autorytatywnego wyjaśnienia tej kwestji należy wstrzymać się ze sporządzaniem aktów w wypadkach, gdy sprzedawca nie może się wylegitymować posiadaniem na sprzedawany grunt dowodów prawa własności.

AKCJA KLASYFIKACJI GRUNTÓW

Na temat podjętej akcji klasyfikacji gruntów do podatku gruntowego, która to akcja budzi w kołach notarjalnych duże zainteresowanie, znajdujemy w zeszycie 44-tym czasopisma P o l s k a G o s p o d a r c z a następujące dane, sygnowane *Ig. St.:*

Nowoutworzone komisje klasyfikacyjne, po przejęciu od odpowiednich izb skarbowych przeprowadzonych prac przygotowawczych, przystąpiły od początku września r. b. do właściwej klasyfikacji gruntów w terenie. Klasyfikacji tej dokonywają na terenie każdego powiatu z ramienia powiatowych komisyj klasyfikatorzy z wyższem wykształceniem rolniczem (w obecności sołtysów i podsołtysów oraz 2 przedstawicieli gromad) wraz z technikami mierniczymi. Ci ostatni w sezonie polowym dokonają pomiaru granic poszczególnych kategoryj i klas gruntów, wyznaczonych przez klasyfikatorów. Pomiary te dadzą możność w okresie zimowym obliczenia powierzchni poszczególnych klas oraz zestawienia t. zw. operatów klasyfikacyjnych, które będą służyły za podstawę do wydania przez komisje klasyfikacyjne orzeczeń, zatwierdzających dokonaną klasyfikację gruntów.

Obecnie przeprowadza się klasyfikację gruntów tych posiadłości gruntowych, na które już zostały zdobyte odpowiednie materjały pomiarowe — plany, rejestry, i t. p. Są to dokumenty, sporządzone przeważnie w wyniku przebudowy ustroju rolnego i czasowo wypożyczone komisjom klasyfikacyjnym przez urzędy wojewódzkie z zezwolenia Ministerstwa Rolnictwa i Ref. Roln., które w zrozumieniu doniosłości akcji klasyfikacyjnej poczyniło dalekoidące ułatwienia w udostępnieniu dokumentów pomiarowych, niezbędnych do klasyfikacji gruntów.

Niezależnie od powyższego, komisje klasyfikacyjne, a na terenie województw centralnych, izby i urzędy skarbowe — w dalszym ciągu zajęte są poszukiwaniem materjałów pomiarowych, niezbędnych do klasyfikacji gruntów na te posiadłości, na które dotychczas nie udało się jeszcze takowych zdobyć, a które znajdują się we wszelkiego rodzaju instytucjach kredytowych, archiwach, hipotekach, u notarjuszów, w gminach i wreszcie u osób prywatnych. Zdobycie tego materjału jest bardzo pożądane, gdyż w przyszłości uniknie się dokonywania nowych pomiarów tych posiadłości, na które nie zostanie uzyskany odpowiedni materjał pomiarowy. Przeprowadzane poszukiwania dowodów pomiarowych należy uznać za celowe, gdyż nietylko przyspieszą przeprowadzenie klasyfikacji gruntów, lecz znacznie zmniejszą ogólny koszt prac klasyfikacyjnych. Posiadłości gruntowe, dla których brak należytych dowodów pomiarowych, będą pomierzone metodą aerofotogrametryczną, t. j. będą one sfotografowane przy pomocy samolotów.

W wyniku tej czynności zostaną sporządzone t. zw. fotoplany, na które zaangażowani przez komisje klasyfikacyjne mierniczowie wkreślą granice posiadłości. Dopiero po wykonaniu tych czynności zostanie przeprowadzona właściwa klasyfikacja gruntów. Zdjęcia rozpoczną się na wiosnę roku przyszłego.

Zastosowanie metody aerofotogrametrycznej, którą już wypróbowano, a która — podobno — dała dobre wyniki, ma olbrzymie znaczenie, gdyż z jednej strony znacznie obniży koszt pracy klasyfikacyjnej, z drugiej zaś — przyspieszy ich przeprowadzenie.

Czynniki miarodajne projektują na wiosnę roku przyszłego przyspieszenie tempa prac klasyfikacyjnych, co spowoduje przeprowadzenie całości omawianych prac w okresie 3 — 4 lat.

Jaknajszybsze zakończenie prac klasyfikacyjnych leży w interesie nietylko Ministerstwa Skarbu, lecz również i rolników, gdyż na podstawie dokonywanej obecnie klasyfikacji gruntów wymierzony będzie nowy podatek gruntowy, który usunie wreszcie niedorzeczności w obecnych stawkach podatku gruntowego.

Sprawy zawodowo-korporacyjne

UBEZPIECZENIE NOTARJALNE W IZBIE LWOWSKIEJ

Artykuł kol. *H. Wardęskiego* pod tytułem „Projekt ujęcia ubezpieczenia przymusowego", zamieszczony w Nr. 19 *Przeglądu Notarjalnego* świadczy, że kwestja ubezpieczenia notarjuszów, względnie zabezpieczenia bytu rodzinom po zmarłych notarjuszach, jest ciągle aktualną i oczekuje jaknajrychlejszego definitywnego rozwiązania.

Na porządku dziennym tegorocznych Walnych Zgromadzeń każdej Izby Notarjalnej postawioną była kwestja ubezpieczenia, jednakże, o ile mi wiadomo ze sprawozdań tychże Zgromadzeń, sprawa ubezpieczenia, czy też zaopatrzenia przez wypłatę kapitału pośmiertnego, została połowicznie załatwiona przez wszystkie Izby z wyjątkiem Izby Lwowskiej, która uchwaliła program ubezpieczenia na szerszą zakrojony skalę z obliczeniem ciągłości trwania ubezpieczenia, co naturalnie nie może się obejść bez wielkich ofiar materjalnych, jakie ogół notarjuszów Izby Lwowskiej składa na rzecz Funduszu ubezpieczeniowego.

Główne zarysy projektu ubezpieczenia notarjuszów Izby Lwowskiej postaram się w niniejszym artykule przedstawić, a to celem wywołania szerszej dyskusji na ten temat, ileże Szan. Redakcja w przypisku do artykułu Kol. *Wardęskiego* objawia życzenie, wywołania na łamach *Przeglądu Notarjalnego* żywszej wymiany zdań w tej kwestji.

Projekt ubezpieczenia notarjuszów, zamieszczony przez *Dr. Jurkiewicza* w *Przeglądzie Notarjalnym* Nr. 10 r. b., opracowany na podstawie fachowych wiadomości i danych statystycznych, opierających się na wieloletnich doświadczeniach towarzystw ubezpieczeniowych, mający wszelkie dane pracy statystyczno-naukowej, nie został przyjęty przez ogół notarjuszów nie z tego względu, jakoby podlegał ujemnej krytyce co do obliczeń, względnie fachowej wiedzy, lecz z tego względu, że dla laików nie obznajmionych ze sprawami ubezpieczeniowo-obliczeniowemi jest to problem bardzo zawiły, w którym w powodzi cyfr i obliczeń trudno się rozeznać.

Niemniejszym powodem ujemnego ustosunkowania się notarjuszów do projektu *Dra Jurkiewicza* jest również, a może w lwiej części, psychika strachu, i to uzasadnionego, a wywołanego statystycznemi obliczeniami ubezpieczalni społecznych, oraz chaosem, panującym w dziedzinie podatkowej.

Z tych tedy powodów na Walnem Zebraniu Lwowskiej Izby Notarjalnej przyjęty został projekt Lwowskiej Rady Notarjalnej, którego główne zasady odbiegają od zasad przyjętych w towarzystwach ubezpieczeniowych, a to w niżej wyłuszczonych kierunkach:

1). Pominięto zasadę wieku poszczególnych notarjuszów i z tem połączonej progresji wkładek, o ileże sprawa ubezpieczenia natrafiłaby na opór starszych Kolegów, których wedle zasad ubezpieczeniowo-statystycznych wkładki dotkliwie obciążyćby mogły.

Kwestja wieku, a temsamem wysokości wkładek, została unormowaną w sposób niedaleko odbiegający od przyjętych w towarzystwach ubezpieczeń obliczeń, jak poniżej.

2). Pominięto zasadę kalkulacji, że tak powiem kupieckiej, a opartej na systemie ubezpieczeń, a przyjęto zasadę koleżeńskości, stając na stanowisku, że dochód danego notarjusza jest nietylko jego dochodem indywidualnym, ale dorobkiem całego stanu notarjalnego, przeto każdy z notarjuszów jako należący do stanu notarjalnego winien w stosunku do swego dochodu, a nie w stosunku do wieku opłacać wkładki na cel wspólny, jakim jest ubezpieczenie wdów i sierot po notarjuszach.

Opierając się na tych zasadach uchwalono wytyczne, zaś opracowanie statutu na podstawie wytycznych poruczono Kuratorjum zaopatrzeniowemu, w skład którego wchodzi trzech notarjuszów z ramienia Rady Notarjalnej z Prezesem Rady na czele i trzech notarjuszów wybranych na Walnem Zgromadzeniu z pośród ogółu notarjuszów. Statut ten jest obecnie w opracowaniu.

Prawa i obowiązki wedle wytycznych przyjętych na Walnem Zgromadzeniu, odbytem 30 maja b. r., są następujące:

Wdowa po notarjuszu pobiera dożywotnio pensję wdowią w wysokości 120 zł., zaś dzieci do osiągnięcia pełnoletności po 60 zł. Zredukowany notarjusz — dożywotnio 240 zł. miesięcznie. Nadto zasiłek pogrzebowy w wypadku śmierci wynosi dla wdowy jednorazowo 1.500 zł., który to zasiłek za każdy rok należenia podwyższa się o 60 złotych.

Jakkolwiek pensja dożywotnia 120 zł. nie jest wysoką, jednakże wystarczającą na skromne utrzymanie.

Zarzucono zasadę jednorazowego zapotrzenia jako niepraktyczną i mijającą się z celem zaopatrzenia.

Obowiązki ubezpieczenia:

Każdy notarjusz obowiązany jest miesięcznie wpłacać na rzecz Funduszu zaopatrzeniowego 2% brutto i 2% netto z dochodów, osiągniętych z prowadzenia kancelarji. Wkładki te są zależne od obrotu i dochodowości danej kancelarji. Norma przyjęta obciąża od 20 złotych do 150 złotych miesięcznie, zaś przeciętna wynosi na kancelarję 60 złotych.

W ten sposób unormowane wkładki prawie pokrywają się z wymogami statystyki ubezpieczeniowej, gdyż w zasadzie starsi wiekiem notarjusze mają in-

tratniejsze kancelarje, a temsamem płacą wyższe wkładki.

Tego rodzaju ujęcie obowiązków wpłat na rzecz Funduszu jest, naszem zdaniem, najbardziej racjonalne i najsprawiedliwsze i rozumie się samo przez się najbardziej koleżeńskie, a świadczy o tem fakt, że projekt Rady Notarjalnej na Walnem Zgromadzeniu Izby został przyjęty jednogłośnie.

Obowiązek świadczeń obejmuje przymusowo ogół notarjuszy, należących do Apelacji Lwowskiej, a to po myśli art. 28 lit. 4 prawa o notarjacie, nie obejmuje notarjuszów, mających prawo do emerytury ze Skarbu Państwa i ci opłacają na rzecz dotychczasowych wdów mniejsze datki, unormowane już poprzednio przez Radę Notarjalną.

Wkładki, opłacane przez ogół notarjuszów, stanowią fundusz na zaopatrzenie 45 obecnych wdów, które pobierają od 60 - 150 zł. miesięcznie, oraz dla 10 zredukowanych notarjuszy, których zaopatrzenie miesięczne wynosi po 120 zł.

Obciążenie miesięczne funduszu zaopatrzeniowego wynosi obecnie około 4000 złotych.

Nadwyżka wpływów tworzy Fundusz Rezerwowy, stanowić mający zabezpieczenie ciągłości i trwałości wypłat dla przyszłych wdów i sierot.

Taka jest myśl przewodnia i takie zasady proponowane przez Radę Notarjalną, a przyjęte przez ogół notarjuszów apelacji Lwowskiej.

Wedle aproksymatywnych obliczeń, wkładki uiszczane dotychczas przez zobowiązanych, tworzą fundusz, który po 35 latach w lwiej części pokryje zapotrzebowanie, względnie wydatki, połączone z zaopatrzeniem wdów i sierot.

Statut przewiduje podwyżkę świadczeń, aż do wysokości ¼ obecnego obciążenia, którą to podwyżkę zarządzić może bez uchwały walnego zgromadzenia Rada Notarjalna, o ileby z wpływów doszła do przekonania, że preliminowana równowaga dochodów i wydatków wpłynąć może ujemnie na coroczny wzrost funduszu rezerwowego.

Uprawnienia Rady Notarjalnej wyżej przytoczone pokrywają się całkowicie z uprawnieniami, przysługującemi Radzie Państwowego Zakładu emerytalnego z przytoczonemi w § 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 marca 1934 r. Nr. 31, poz. 277 z tą odmianą, że prawo to przysługuje Radzie Notarjalnej każdego czasu, a nie w pięcioletnich odstępach.

Celem zapewnienia trwałości ubezpieczenia, postanowiono między innemi, że zmiana statutu nastąpić może li tylko na wniosek Rady Notarjalnej, a nie na wniosek członków.

Największą troską Rady Notarjalnej jest kwestja zabezpieczenia funduszu rezerwowego wobec smutnych doświadczeń z dziesiątka lat ostatnich, w których fundusze jaknajbardziej upetryfikowane uległy częściowej lub też całkowitej dewaluacji.

Kwestja ta jest obecnie poważnie i gruntownie przez Radę Notarjalną rozważaną, zwłaszcza, że wkładki, które obowiązują już od pierwszego czerwca bieżącego roku utworzyły znaczny fundusz, sięgający kilkudziesięciu tysięcy złotych.

Sądzimy jednak, że sprawa ta zostanie przez Radę Notarjalną wedle najlepszej wiedzy, opartej na doświadczeniach powojennych załatwioną tak, jak w obecnych stosunkach ku pożytkowi instytucji najlepiej załatwić ją można.

Tyle w sprawie kwestji ubezpieczenia Notarjuszów Okręgu Apelacji Lwowskiej.

Koledze *Wardęskiemu*, którego intencje niewątpliwie są jaknajlepsze, śmiem zwrócić uwagę, że proponowane przez Niego zabezpieczenie w formie jednorazowego zasiłku jest niecelowe, a to z następujących powodów:

Mimo spauperyzowania stanu notarjalnego, żyjemy nie tylko reminiscencjami dobrobytu notarjusza, ale nasza stopa życiowa, może dla zachowania godności stanu, jest dość wysoką.

Przyzwyczaiwszy się do wyższej stopy życiowej, wdowa po notarjuszu nie chce zejść do linji emerytki, względnie osoby bardzo ograniczonej w dochodach, a otrzymawszy jednorazowy zasiłek niejednokrotnie mimowoli z przyzwyczajenia chce się trzymać na wysokości dotychczasowej stopy życiowej i uważa zasiłek ten niejako za zadatek wpływów, które ciągle otrzymywać będzie i wedle tego normuje swoje wydatki życiowe.

Po zużyciu tego zasiłku, czy to na cele konsumcyjne, czy też na cele jakichś niepewnych transakcji, straciwszy to, zostanie nadal biedną wdową i zmuszoną jest wyciągnąć dłoń do Rady Notarjalnej, względnie do kolegów jej zmarłego męża z prośbą o jałmużnę.

W takim wypadku Rada Notarjalna, czy też koledzy, nie chcąc wdowy po swoim zmarłym koledze pozostawić na pastwę głodu, zmuszeni są przyjść jej z pomocą.

Dlatego też unormowane przez Lwowską Radę Notarjalną perjodyczne zaopatrzenie, jakkolwiek nie wysokie, jest racjonalniejsze, aniżeli jednorazowy zasiłek, chociażby ten wynosił nawet 11.000 złotych, jak proponuje Kol. *Wardęski*.

Życzeniem naszem jest, by unormowanie kwestji ubezpieczenia ujęte przez Lwowską Radę Notarjalną, stało się przedmiotem szerszej dyskusji Kolegów i by zechcieli nie szczędzić krytyki, którąby nam pozwoliła wypełnić luki w przyjętych przez nas normach i opracować statut ku zadowoleniu członków i ku zaopatrzeniu naszych przyszłych wdów i sierot w czasie ich wdowieństwa i sieroctwa, a nam dała satysfakcję dobrze spełnionego względem nich obowiązku.

Ignacy Żaki.

Z ZEBRANIA ZARZĄDU
ZJEDNOCZENIA NOTARJUSZÓW R. P.

Dnia 27 października r. b., w godz. od 6 min. 30 ppoł. do godz. 9 min. 30 wiecz., odbyło się w Krakowie w sali posiedzeń Rady Notarjalnej przy ulicy Sławkowskiej l. 1 plenarne zebranie Zarządu Zjednoczenia Notarjuszów R. P.

W zebraniu, pod przewodnictwem Prezesa Zarządu p. Not. *W. Romana*, uczestniczyli następujący Członkowie Zarządu — pp. Not.: wice-prezesi *dr. J. Dunikowski* (Kraków) i *W. Włoskowicz* (Warszawa), sekretarz *J. Moldenhawer* (Warszawa), skarbnik *Z. Neumann* (Warszawa), stanowiący Prezydjum Zarządu, a ponadto pp. Not.: *dr. S. Breyer* (Oświęcim), *dr. W. Dąbrowski* (Katowice), *T. Moszyński* (Łuck), *dr. K. Nieć* (Katowice), *dr. W. Prądzyński* (Poznań), *A. Rżewski* (Łódź), *W. Tarnowski* (Warszawa), *P. Zubowicz* (Sosnowiec).

Na zebraniu obecny był również p. Prezes Rady Notarjalnej w Krakowie *dr. St. Stein*, przewodniczący sądu koleżeńskiego Zjednoczenia Notarjuszów.

W szeregu spraw, objętych bardzo obfitym porządkiem dziennym, zebranie załatwiło m. in., co następuje:

Wobec ciężkiego położenia materjalnego notarjatu i tragicznej nieraz sytuacji, w jakiej pozostają członkowie rodzin po śmierci notarjuszów, jak to wykazały ostatnie smutne przykłady, oraz wobec niedojścia dotychczas do skutku organizacji międzyizbowego ubezpieczenia notarjuszów (co zebrani podkreślali z ubolewaniem) — Prezydjum Zarządu wystąpiło z projektem założenia K a s y z a p o m o g o w e j, którąby wypłacała rodzinie zmarłego członka na pierwsze potrzeby kwotę, wynoszącą iloczyn, otrzymany z pomnożenia liczby uczestników Kasy przez 5 złotych, tyle bowiem wynosiłaby składka od każdego wypadku śmierci, przyczem przystąpienie do Kasy nie byłoby organizacyjnie obowiązkowe, lecz zależałoby od dobrowolnego zgłoszenia.

Zarząd przyjął jednomyślnie powyższy projekt do zatwierdzającej wiadomości, poczem Przewodniczący zapowiedział, że działalność Kasy oparta będzie na specjalnym r e g u l a m i n i e wewnętrznym. Po opracowaniu regulaminu Członkowie Zjednoczenia w e z w a n i b ę d ą d o p r z y s t ą p i e n i a d o K a s y.

Z kolei zebranie rozważało sprawę rozszerzenia z a s i ę g u o r g a n i z a c y j n e g o Zjednoczenia i uznało, że zachodzi potrzeba rozwinięcia odpowiedniej akcji wśród notarjuszów, asesorów i aplikantów oraz wyznaczenia delegatów miejscowych, którzy będą ważnem ogniwem organizacyjnem w dążeniu do zacieśnienia łączności między Prezydjum a pracami w terenie.

Szczególny nacisk położyło zebranie na konieczność rozwinięcia s t o s u n k ó w t o w a r z y s k o - k o l e ż e ń s k i c h, gdyż obecny stan rzeczy w tej dziedzinie jest przeważnie wysoce niezadawalający, jak to poszczególni mówcy ilustrowali na przytaczanych przykładach z życia. Jako jeden z najbardziej skutecznych środków realizacji powyższego zamierzenia, zebrani wysuwali projekt organizowania z j a z d ó w r e g j o n a l n y c h, a zczasem — i z j a z d ó w o g ó l n y c h n o t a r j u s z ó w. Przewodniczący oznajmił, że Prezydjum podejmie w tym kierunku odpowiednie prace.

Wśród innych spraw, omawianych na zebraniu, na podkreślenie zasługuje jednogłośnie aprobowany projekt Prezydjum, zmierzający do wyasygnowania z funduszów Zjednoczenia kwoty 500 złotych na n a g r o d y k o n k u r s o w e dla młodych prawników za prace naukowe z dziedziny prawa notarjalnego i hipotecznego. Realizację projektu Prezydjum przeprowadzi w porozumieniu ze Związkiem Zrzeszeń Aplikantów Zawodów Prawniczych przez Stowarzyszenie Asesorów i Aplikantów Notarjalnych.

W dalszym ciągu zebranie rozważało nasuwające się sprawy, związane z wykładnią niektórych przepisów p r a w a o n o t a r j a c i e, a w szczególności tych, które domagają się odmiennego uregulowania ustawowego, i upoważniło Prezydjum, by w tym zakresie działało przez Komisję Prawniczą w porozumieniu z Konferencją Prezesów i Wice-Prezesów Rad Notarjalnych i jej Sekretarjatem Międzyizbowym. W wymianie zdań na ten temat zaznaczono, że byłoby celowe, gdyby Komisja Prawnicza wyznaczała tematy i obsadzała referentów na poszczególne zjazdy regjonalne.

Po omówieniu szeregu innych spraw zebrani wysłuchali żywo i barwnie ujętego sprawozdania p. Not. *J. Moldenhawera* z tegorocznych kongresów notarjuszów Francji i Belgji, poczem w wymianie zdań zarysowały się dalsze perspektywy w kierunku zacieśnienia współpracy notarjatu na terenie międzynarodowym.

Przed zamknięciem posiedzenia Przewodniczący podziękował w serdecznych i gorących słowach P. Prezesowi Rady Notarjalnej w Krakowie *dr. St. Steinowi* oraz Członkowi tejże Rady i Wice-Prezesowi Zarządu Zjednoczenia P. *dr. J. Dunikowskiemu* za szczerze koleżeńskie przyjęcie w Krakowie, na co padła z ust P. Prezesa *dr. Steina* równie serdeczna odpowiedź, że goszczenie notarjuszów ze wszystkich ziem polskich zawsze leżało w sferze usilnych dążeń notarjatu krakowskiego, który jest szczęśliwy, że dążenie to stało się po raz pierwszy rzeczywistością — dnia 27 października 1935 roku.

Orzecznictwo sądowe

Z JUDYKATURY SĄDU NAJWYŻSZEGO

ZASKARŻENIE I EGZEKUCJA WOBEC MORATORJUM HIPOTECZNEGO

Z u z a s a d n i e n i a. Stanowisko Sądu Apelacyjnego jest mylne, o ile przyjmuje, że pozwani w zasadzie nie mogą korzystać z ulg ustawy z dnia 29 marca 1933 (D. U. poz. 213) o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłat wierzytelności hipotecznych dlatego, iż ta ustawa nie istniała jeszcze w chwili wniesienia skargi, a nadto ponieważ pozwani nie podnieśli tego zarzutu w pierwszej instancji, nie chcieli korzystać z odroczenia płatności, a zarzut podniesiony dopiero w apelacji jest spóźniony. Według art. 2 cyt. ust. spłata kapitału wierzytelności, zabezpieczonych hipoteką umowną (umownem prawem zastawu) nie może być wymagana w terminie przed 1 października 1935 r., a w myśl art. 10 ust. 3 tej ustawy *ulgi w zakresie oprocentowania terminów spłaty osiągają skutek z mocy samego prawa wobec stron i osób trzecich,* zaczem są to przepisy wyjątkowe o charakterze wybitnie ekonomicznym, wywołane przesileniem gospodarczem, i ze względu na ich materjalno-prawne postanowienia *muszą być uwzględnione w każdem stadjum procesu czy egzekucji, o ile się na nie powołano.*

Nie znaczy to jednak, ażeby powódka nie mogła w drodze skargi żądać zasądzenia od pozwanych zwrotu dłużnej sumy, czyli żeby orzeczono, że powódce przysługuje od pozwanych pretensja, lecz nie może powódka domagać się rzeczywistej zapłaty tej pretensji przed upływem terminu odroczenia płatności, zakreślonego przez ustawę. Gdyby inaczej być miało, byłaby ustawa zaznaczyła wyraźnie, że o takie pretensje nie wolno wnosić skargi, a skoro o tem ustawa nie wspomina, to nie wolno tylko żądać rzeczywistej zapłaty i prowadzić egzekucji, a zatem *ustawa z dnia 29 marca 1933 r. nie stoi na przeszkodzie zaskarżeniu pretensji, jej podlegających, ani orzeczeniu w tym przedmiocie; niedopuszczalna jest jedynie egzekucja kapitału z takiego wyroku przed terminem, wskazanym w ustawie, o czem należy wspomnieć w sentencji danego wyroku, egzekucja natomiast odsetek i kosztów, w wysokości przewidzianej tą ustawą jest dopuszczalna. (C. II. 605/35).*

WADLIWIE POŚWIADCZONY INDOS NIEPIŚMIENNEGO REMITENTA

S t a n s p r a w y. Obie instancje oddaliły powództwo o zasądzenie sumy na podstawie wekslu, wystawionego na zlecenie osoby niepiśmiennej, której znak ręki na indosie nie został należycie zaświadczony i za którą podpisała się inna osoba, której podpis został zaświadczony przez Sąd Grodzki.

Sąd Najwyższy uwzględnił skargę kasacyjną powoda.

Z u z a s a d n i e n i a. W sprawie powstaje pytanie, czy pierwszy indos wekslu, dokonany przez nieumiejącego pisać remitenta znakiem ręki i podpisany za tegoż przez drugą osobę, której podpis poświadczony został przez Sąd, jest ważnym indosem, rozstrzygającym o formalnej legitymacji posiadacza wekslu z art. 15 pr. weksl. Art. 77 pr. weksl. wymaga, aby znak ręki niepiśmiennego na wekslu był uwierzytelniony trybem ustanowionym. Sądy meriti ustaliły, że takiego uwierzytelnienia brak, gdyż Sąd zaświadczył tylko autentyczność podpisu osoby, podpisanej za nieumiejącego pisać remitenta, lecz nie jego znaku ręki. Z tego względu należy przyjść do wniosku, iż indos remitenta nie ma skutków zobowiązania wekslowego. Niemniej *taki indos, dokonany przez niepiśmiennego remitenta znakiem ręki i niepoświadczony trybem, przewidzianym w art. 77 pr. weksl., nie może być uważany za przerywający szereg indosów i nie stoi na przeszkodzie legitymacji posiadacza wekslu. (C. I. 2439/34).*

AKT FIKCYJNY I AKT POZORNY

S t a n s p r a w y. Wincenty F. aktem notarjalnym sprzedał Stefanji K. ¼ część swej nieruchomości za 5000 zł. Żona Wincentego F., Franciszka F., wystąpiła do Sądu o uznanie aktu sprzedaży za fikcyjny i nieszkodzący jej prawom, a to na tej zasadzie, iż, zdaniem jej, jedynym celem zawarcia pomienionego aktu było pozbawienie jej możności egzekwowania alimentów od jej męża prawomocnie zasądzonych.

Sąd Okręgowy powództwo oddalił, zaś Sąd Apelacyjny wyrok I-ej instancji uchylił i uznał sporny akt za fikcyjny. Sąd Najwyższy zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego uchylił.

Z u z a s a d n i e n i a. Nie są usprawiedliwione wnioski Sądu, dotyczące rzekomej fikcyjności aktu. Akt poczytuje się za fikcyjny, gdy się okaże, że w niczem nie zmienił poprzednio istniejącego stosunku prawnego między stronami w odróżnieniu od aktu pozornego, który ukrywa inną umowę między stronami. Tymczasem Sąd uznał sporny akt za fikcyjny mimo ustalenia, iż pozwany Wincenty F. na mocy pomienionego aktu istotnie sprzedał ¼ część swej nieruchomości za 5000 zł., a więc dokonał rzeczywistych czynności prawnych. *(C. I. 2970/34).*

SPRZEDAŻ MIĘDZY MAŁŻONKAMI (ART. 1595 ust. 2 KOD. NAP.)

S t a n s p r a w y. Michał M. sprzedał żonie swej Antoninie M. nieruchomość w Warszawie. Wierzyciel Michała M. wystąpił do Sądu o uznanie aktu sprzedaży nieruchomości za nieważny i nieszkodzący jego prawom.

Obie instancje uwzględniły powyższe powództwo. Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną Antoniny M.

Z u z a s a d n i e n i a. W skardze kasacyjnej pozwana Antonina M. zarzuciła Sądowi Apelacyjnemu naruszenie art. 1595 ust. 2 k. c. Nap., art. 237 k. c. p. 1825 r. oraz art. 281 k. p. c. przez odmowę zbadania świadków, powołanych dla ustalenia, że sprzedaż spornej nieruchomości miała miejsce dla zabezpieczenia skarżącej i jej dzieci przed nędzą, grożącą im na skutek hulaszczego życia Michała M., a nie jak to uznał Sąd Apelacyjny, dla uchronienia majątku od ruiny, wobec zaś obowiązku męża dostarczenia rodzinie środków do życia, taka sprzedaż ze względu na ogólnikowe brzmienie art. 1595 ust. 2 k.c. mogła być uznana za ważną w obliczu powołanego przepisu prawa.

Przytoczony zarzut nie mógł podważyć zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego, opartego na art. 1595 k. c. i należycie uzasadnionego, albowiem *ust. 2 art. 1595 k. c., jako wyjątek od ogólnej zasady niedopuszczalności sprzedaży między małżonkami, nie ulega rozszerzającej wykładni.* Zgodnie z ustalonym poglądem doktryny i orzecznictwa dla ważności sprzedaży na podstawie powołanego przepisu prawa niezbędne jest, by sprzedaż dokonana została w celu umorzenia długu męża na rzecz żony, *w przypadku* przeto *zbycia uieruchomości na rzecz żony przez męża, który wspólnie z nią ma obowiązek utrzymywania dzieci (art. 237 k. c. p.) w celu ewentualnego zabezpieczenia na przyszłość środków utrzymania dzieciom i żonie, nie może stanowić wyjątku od ogólnej zasady, wyrażonej w art. 1595 k. c. (C. I. 3048/34).*

WIADOMOŚCI Z KSIĄG HIPOTECZNYCH W ROZUMIENIU ART. 20 PR. HIP.

Stan sprawy. Sąd Okręgowy zatwierdził wniosek N. o przepisanie na jego imię własności części nieruchomości Nr. 162 w Sosnowcu. Od powyższej decyzji wniosła skargę kasacyjną Apolonja P., zarzucając obrazę art. 20 ust. hip. 1818 r. i twierdząc, że Sąd Okręgowy z naruszeniem jej praw pominął wiadomości o tych prawach, mieszczące się w wykazach hipotecznych nieruchomości Nr. 907 i Nr. 182 w Sosnowcu, wydzielonych z nieruchomości Nr. 162.

Sąd Najwyższy skargę kasacyjną oddalił.

Z uzasadnienia. W myśl art. 20 u. h. obowiązkiem zwierzchności hipotecznej jest zbadanie, czy podlegająca jej rozpoznaniu czynność nie sprzeciwia się prawom trzeciego, wiadomym z ksiąg hipotecznych. Użyte w art. 20 u. h. wyrażenie „wiadomym z ksiąg hipotecznych" oznacza, że *zwierzchność hipoteczna czerpie wiadomości o prawach trzeciego nietylko z księgi, w której czynność dokonano, ale również z innych ksiąg hipotecznych (w obrębie tej samej kancelarji hipotecznej), lecz w ostatnim przypadku o tyle tylko, o ile wskazówki co do wiadomości w tych księgach znajdują się w księdze nieruchomości, której czynność dotyczy.* W sprawie niniejszej Sąd Okręgowy nie stwierdził, by skarżąca miała jakiekolwiek prawa, ujawnione w księdze Nr. 162, oraz by z tej księgi można było powziąć wiadomość o prawach skarżącej, ujawnionych rzekomo w księgach Nr. 907 lub Nr. 182. *(C. I. 1937/34).*

UMOWA O ODSTĘPNE A KARA KONWENCJONALNA

Z uzasadnienia. Umowa o odstępne (§ 909 ustawy cywilnej z 1811 roku) różni się od umowy o karę konwencjonalną (§ 1336 u. c.) tem, że odstępne należy się jedynie zamiast wykonania umowy, kara zaś konwencjonalna także obok wykonania umowy, odstępne nie wymaga wykazania jakiejkolwiek szkody, kara zaś konwencjonalna przedstawia się jako zryczałtowana szkoda, i że odstępne albo w całości albo w części już można składać przy zawieraniu umowy, karę konwencjonalną zaś dopiero po powstaniu szkody przez niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy głównej. *Umowa, zapomocą której strony przyrzekły sobie zapłatę pewnej kwoty pieniężnej na wypadek niedotrzymania umowy w ten sposób, że stronom wolno będzie odstąpić od wykonania umowy głównej jedynie za zapłatą powyższej sumy, jest umową o odstępne z § 909 u. c., a nie o karę konwencjonalną z § 1336 u. c., albowiem brak w niej momentu zryczałtowanej szkody oraz możności domagania się tej sumy obok żądania wypełnienia umowy. (C. II. 556/35).*

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZARZĄDCÓW SPÓŁKI Z OGR. ODP. ZA NIEUJAWNIENIE OTWARCIA LIKWIDACJI

Stan sprawy. Wierzyciel będącej w likwidacji spółki z ogr. odpow. wystąpił do Sądu z żądaniem zasądzenia wierzytelności nie od spółki, lecz od jej zarządców. Powództwo swe uzasadnił w ten sposób, iż nie mógł uzyskać wyroku, skazującego samą spółkę z ogr. odpow., gdyż zmieniła ona siedzibę i została zlikwidowana. Ponieważ fakty te nie zostały ujawnione w rejestrze handlowym, wbrew p. 5 art. 2 i art. 3 dekretu o rejestrze handlowym, przeto i na zasadzie art. 10 dekr. o spółkach z ogr. odp. pozwani, jako zarządcy pomienionej spółki odpowiedzialni są za należność spółki.

Obie instancje powództwo uwzględniły. Sąd Najwyższy skargę kasacyjną oddalił.

Z uzasadnienia. W sprawie powstaje zagadnienie, kto jest wobec osób trzecich odpowiedzialny za nieujawnienie otwarcia likwidacji spółki z ogr. odpow., zarządcy spółki, czy też tylko jej likwidator? Art. 10 dekretu o spółkach z ogr. odp., ustanawiając odpowiedzialność zarządców wobec osób trzecich za straty, któreby mogły ponieść na skutek niewypełnienia przepisów ustawy, przewiduje odpowiedzialność zarządców za wszelkie zaniechania czynności, ustawą nakazanych, aż do czasu wykonywania przez zarządców ich funkcji, a to z tego względu, iż tylko zarządców, jako jawnych z rejestru handlowego, mogą osoby trzecie pociągnąć do odpowiedzialności do chwili, gdy wobec likwidacji ujawniony w rejestrze likwidator wchodzi — w odniesieniu do trzecich—w prawa zarządców co do zarządu przedsiębiorstwem. Pogląd przeciwny, mianowicie, iż wobec obowiązku likwidatora zgłoszenia likwidacji do rejestru (art. 3 p. 3 dekr. o rej. handl.) ostatni jest tylko odpowiedzialny za niewykonanie tego obowiązku, niesłusznie pozbawiałby osoby trzecie gwarancji, zabezpieczonych im powołanym art. 10 w razie krzywdzącego te osoby czynu niewypełnienia przepisów ustawy, polegać mogącego, jak w przypadku, na ujawnieniu rozpoczęcia postępowania likwidacyjnego. W świetle tych przesłanek *uznać należy odpowiedzialność zarządców za nieujawnienie otwarcia likwidacji spółki z ogr. odp. w rejestrze handlowym. (C. I. 1925/34).*

LEGITYMACJA BIERNA PRZY PODSTAWIENIU POWIERNICZEM

Z uzasadnienia. W myśl § 608 ustawy cywilnej 1811 r. spadkodawca może zobowiązać swego dziedzica, aby tenże przyjęty spadek oddał po swej śmierci lub w innych oznaczonych przypadkach, zamianowanemu drugiemu dziedzicowi. Rozporządzenie takie nazywa się podstawieniem powierniczem. Istota takiego podstawienia polega na tem, że pierwszy, t. j. obciążony dziedzic, posiada wprawdzie w myśl § 613 ust. cyw. aż do chwili, w której spadek, według rozporządzenia ostatniej woli, ma przejść na dziedzica podstawionego, ograniczoną tylko własność z prawami i obowiązkami użytkowcy, atoli równocześnie ma stanowisko zarządcy i zastępcy obciążonego substytucją powierniczą spadku. Zasada prawna, że pozew o zapłatę długów spadkowych, a więc i legatów, ma być skierowany nietylko przeciwko ustanowionemu dziedzicowi, lecz także przeciwko substytutom powierniczym, jako uczestnikom sporu, nie da się utrzymać z następujących powodów:

Przed nadejściem wypadku substytucji (m. in. śmierci pierwszego dziedzica) podstawieni dziedzice nie mają jeszcze praw dziedziców, tembardziej, że wtedy nawet jeszcze niewiadomo, czy przyjmą spadek w razie nadejścia wypadku substytucji. Nie mają zaś oni przed tą chwilą legitymacji do zastępowania majątku substytucją obciążonego, a zatem i legitymacji biernej, zwłaszcza, że od nich przed nadejściem wypadku substytucji nie odbiera się oświadczenia do spadku. Zatem *przed nadejściem wypadku substytucji pozew o zapłatę długów spadkowych wniesiony być może jedynie przeciwko ustanowionemu, t. j. pierwszemu dziedzicowi. (C. II. 750/35).*

UCHWAŁA RADY MIEJSKIEJ ODSTĘPUJĄCA WŁASNOŚĆ NIERUCHOMOŚCI

Stan sprawy. Gmina m. Kowla wystąpiła przed Sąd Okręgowy o zasądzenie od Skarbu Państwa wynagrodzenia za użytkowanie nieruchomości miejskiej. Prokuratorja Generalna, działająca w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, twierdziła, iż sporna nieruchomość stanowi własność Skarbu z mocy uchwały Rady Miejskiej m. Kowla, zapadłej w 1915 roku, której mocą nieruchomość owa została przekazana na własność Skarbu Państwa Rosyjskiego. Obie instancje uwzględniły powództwo. Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną.

Z uzasadnienia. Sądy słusznie uznały, iż uchwała Rady Miejskiej z 1915 roku o odstąpieniu Skarbowi spornej nieruchomości na własność nie stanowi tytułu prawa strony skarżącej. *Uchwała Rady Miejskiej o odstąpieniu na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości miejskiej na własność, nie przenosi sama przez się na Skarb Państwa prawa własności ze względu na przepisy art. 699 t. X. cz. 1 Zw. Pr. i art. 66 ros. ust. not. (C. I. 775/34).*

ŚWIADKOWIE USTNEGO ROZPORZĄDZENIA OSTATNIEJ WOLI

Z uzasadnienia. *Z brzmienia § 585 ustawy cywilnej 1811 r. zgoła nie wynika, aby świadkowie ustnego rozporządzenia ostatniej woli musieli być przez spadkodawcę powołani,* a wobec tego wystarcza, jeżeli osoby obecne przy zdziałaniu rozporządzenia ostatniej woli wiedzą, że chodzi właśnie o sporządzenie rozporządzenia ostatniej woli i zdają sobie sprawę ze znaczenia dokonanej czynności prawnej. *(C. II. 787/35).*

BEZWZGLĘDNA WAGA ORYGINAŁU PEŁNOMOCNICTWA

Z uzasadnienia. Jak wynika z art. 2291 w zestawieniu z art. 2332 i 2333 t. X. cz. 1 Zw. Pr., *tylko wydanie na ręce pełnomocnikowi oryginału pełnomocnictwa upoważnia tegoż pełnomocnika do działania w imieniu mocodawcy.* Ta sama zasada wynika również z art. 247 i 248 u. p. c. i jeżeli art. 264 u. p. c. zezwala na złożenie przy skardze powodowej odpisu pełnomocnictwa zamiast oryginału, to tylko w przypuszczeniu, iż pełnomocnik posiada oryginał. *(C. I. 493/34).*

PRZYZNANIE KOSZTÓW WYPISU WYKONALNEGO AKTU NOTARJALNEGO

UCHWAŁA SĄDU OKRĘGOWEGO W POZNANIU

Stan sprawy. Na wniosek wierzycielki nadał Sąd Grodzki w Poznaniu postanowieniem aktowi notarjalnemu klauzulę wykonalności, przyznając zarazem w orzeczeniu co do kosztów wierzycielce kwotę .... zł., nie uwzględniając kwoty 29.40 zł., powstałej za opłaty stemplowe i notarjalne za drugi wypis aktu notarjalnego. Na to postanowienie wniosła wierzycielka w przepisanym terminie zażalenie, w którem podniosła, iż koszty udzielenia wypisu aktu notarjalnego winny być zaliczone do kosztów koniecznych celem uzyskania klauzuli wykonalności i jako takie uwzględnione przez Sąd I instancji.

Sąd Okręgowy w Poznaniu *(II. Cz. 1222/35)* oddalił zażalenie wierzycielki.

Z uzasadnienia. Sąd Grodzki słusznie nie uwzględnił żądanych przez wierzycielkę kosztów opłat stemplowych i notarjalnych w sumie 29.40 zł. Sąd II instancji uznał w zupełności zajmowane przez Sąd I instancji stanowisko za właściwe, uważając, że *koszty stemplowe i notarjalne nie należą do kosztów klauzuli,* ani też dłużnik nie poddał się co do nich egzekucji, wobec czego zastępcy wierzycielki nie mogą ich sobie likwidować. *(Czasopismo Adwokatów Polskich* — Dział Województw Zachodnich, Nr. 9 i 10 r. b., str. 133).

PRZEDSTAWIENIE DO ZAPŁATY WEKSLU DOMICYLOWANEGO

WYROK SĄDU GRODZKIEGO W WARSZAWIE

Stan sprawy. Dłużnik wekslowy wniósł zarzuty przeciwko nakazowi zapłaty, w których wywodził, że jak wynika z treści wekslu był on domicylowany w lokalu pozwanego, wbrew jednak art. 37 w związku z art. 101 prawa wekslowego powód nie przedstawił pozwanemu wekslu do zapłaty, lecz już w dniu płatności wekslu Notarjusz zawiadomił pozwanego o proteście wekslu. Pozwany na skutek tego zawiadomienia chciał zapłacić Notarjuszowi samą sumę wekslową, lecz bez należności za inkaso, jednakże Notarjusz odmówił przyjęcia tej sumy wbrew art. 38 ust. 2 pr. weksl. Wobec tego dłużnik wekslowy prosił o uchylenie nakazu w części dotyczącej zasądzenia kosztów protestu i kosztów procesu.

Sąd Grodzki w Warszawie (oddział 16 — *N. 660/35)* utrzymał nakaz zapłaty w mocy.

Z uzasadnienia. Z okoliczności sprawy wynika, że wierzyciel uczynił zadość wymaganiom art. 37 w zw. z art. 101 pr. weksl. Akt protestu bowiem wskazuje, iż upoważniony do tego pomocnik Notarjusza zgłosił się po zapłatę należności wekslowej do miejsca płatności tegoż wekslu i że Notarjusz sporządził protest wskutek tego, że pomocnik jego nie zastał dłużnika. Ponieważ z art. 37 pr. weksl. (komentarz Wróblewskiego) wynika, iż wierzyciel może zaniechać dalszych poszukiwań dłużnika na wypadek, jeśli nie zastanie go w pierwszym dniu płatności albo w jednym z dwóch następnych w miejscu domicylu, przeto Sąd ustala, że protest był sporządzony prawidłowo, wskutek czego koszty jego musi ponieść dłużnik.

Wprawdzie pozwany twierdził, że dowiedziawszy się o przedstawieniu wekslu do zapłaty zgłosił gotowość uregulowania należności, co jednak nie odniosło skutku, gdyż Notarjusz nie chciał przyjąć długu bez kosztów inkasa, lecz twierdzenie to jest obojętne dla sprawy, jako zupełnie gołosłowne.

Pozatem z obrony wynika, iż pozwany utrzymywał, że weksel domicylowany winien być przedstawiony prywatnie, nie zaś za pośrednictwem osoby urzędowej. Wszakże i to stanowisko nie jest słuszne, gdyż weksel domicylowany może być przedstawiony z równie dobrym skutkiem przy pomocy osoby prywatnej, jak i notarjusza lub poczty. Chodzi tylko o to, ażeby to było uskutecznione w trybie art. 37 pr. weksl., a przedewszystkiem, aby ta czynność nastąpiła we właściwym miejscu i przed protestem oraz by wierzyciel na swój koszt przysłał osobę upoważnioną po odbiór należności z takiego wekslu. Jeśli zatem którakolwiek z tych osób zażądałaby kosztów inkasa, dłużnik mógłby odmówić temu i w trybie art. 38 ust. 2 pr. weksl. zapłacić tylko należność kapitalną, a gdyby mimo to wierzyciel wystąpił do Sądu z procesem o te koszty, bronić się tem, że weksle domicylowane ulegają zapłacie według umowy wekslowej w miejscu na nich wskazanem i dlatego wierzyciel na swój koszt musi się zgłosić po odbiór sumy.

MARJAN KURMAN

HIPOTEKA

(d. c. — 7)

Renta. — Do renty, ustanowionej za wynagrodzeniem stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży, a bez wynagrodzenia — przepisy o darowiźnie — art. 596 Kod. Zob.

Renty zabezpieczenie hipoteczne — patrz Klasyfikacja.

Rękojmia hipoteczna Wykaz hipoteczny oparty na decyzjach zwierzchności hipotecznej, podając w każdej chwili dokładny obraz stanu hipotecznego, praw i obciążeń, zwalnia nas od odczytywania i badania umów i dokumentów, na których wykaz jest oparty, i oceniania ich, daje bowiem t. zw. rękojmię hipoteczną, na zasadzie której każdy z całem bezpieczeństwem może nabywać zatwierdzone przez zwierzchność hipoteczną prawo hipotekowane. Rękojmia hipoteczna powstaje z chwilą zatwierdzenia aktu przez zwierzchność hipoteczną. H. 1181, 1182.

Rolnictwo. Ustawa z dnia 7 marca 1923. (Dz. Ust. 25, poz. 219). O ulgach w egzekucji sądowej przeciwko gospodarzom rolnym. Dłużnik, który wskutek ogólnego ciężkiego położenia gospodarczego w rolnictwie popadł w trudności płatnicze, może zgłosić wniosek o tymczasowe wstrzymanie przymusowej licytacji nieruchomości w sądzie, którego komornik prowadzi egzekucję, bądź w sądzie egzekucyjnym, jeżeli egzekucję prowadzi sąd. O decyzji sądu, wstrzymującej tymczasowo licytację nieruchomości, winna być uczyniona wzmianka w księdze hipotecznej (art. 19). Na decyzję tę wierzyciel może wnieść skargę (tenże art.). Przepisy niniejszej ustawy nie dotyczą należności podatkowych, opłat skarbowych, komunalych, dalej umów pracy, opłat na ubezpieczenia społeczne, alimentów, pożyczek długoterminowych, udzielonych przez instytucje kredytu długoterminowego, i z tytułu nabycia po dniu 1 grudnia 1831 r. krajowych nawozów sztucznych (art. 21). Ustawa z *dn. 12.III.1932 (Dz. Ust. 25, poz. 221)* zmieniona częściowo rozporządzeniem z dn. 27 października 1932 r. (Dz. Ust. 94, poz. 816), i ustawą z dn. 29 marca 1933 (Dz. Ust. 31, poz. 271) *o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwo rolne.* Celem uzyskania środków pieniężnych na spłatę zaległości z tytułu podatków oraz uciążliwych długów właściciele nieruchomości ziemskich, dotknięci trudnościami płatniczemi, upoważnieni będą do przeprowadzania parcelacji, a to na podstawie zaświadczeń, stwierdzających potrzebę i celowość zamierzonej parcelacji (art. 1); zaświadczenia te wydawać będą właściwi wojewodowie (art. 2). Obszar gruntu, nabywanego przez wierzycieli, może przekraczać normy, wynikające z podstawowych norm władania, ustalonych w art. 4 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej; grunty mogą być nabywane przez kilku wierzycieli na wspólną własność, ale jeżeli nie wszyscy ci wierzyciele posiadają kwalifikacje rolnicze, żądane przez ustawę o wykonaniu reformy rolnej, grunt, przez nich nabyty, podlega w całości obowiązkowi parcelacji (art. 3). Umowy przyrzeczenia sprzedaży z tej parcelacji winny pod rygorem ich nieważności zawierać postanowienia, że wszelkie zadatki i wpłaty gotówkowe, uiszczone przez nabywcę na poczet ceny kupna, muszą być składane do depozytów w Państwowym Banku Rolnym z tem, że depozyty te nie mogą być przez nabywców wycofane przed rozwiązaniem umowy przyrzeczenia sprzedaży, zaś sprzedawcy wypłacone być mogą tylko na zasadzie postanowień kontraktów kupna-sprzedaży po zatwierdzeniu tych kontraktów przez zwierzchność hipoteczną, względnie po dozwoleniu na ich podstawie wpisów hipotecznych; w razie zaś niedojścia sprzedaży z winy nabywcy, na mocy wyroku sądowego, bądź zgodnego wniosku stron (art. 5). Wierzycieli, nabywających na mocy niniejszej ustawy grunty z parcelacji nie dotyczy przewidziany w art. 5 obowiązek wpłacania ceny kupna do depozytu Państwowego Banku Rolnego, a to do wysokości ich należności, obliczonej z odsetkami do dnia przeniesienia tytułu własności na nabywców; należność ta może być zarachowana na cenę kupna (art. 5a). Przy parcelacji z zastosowaniem niniejszej ustawy opłaty w postępowaniu hipotecznem oraz stawki wynagrodzenia, ustalonego w taksach dla pisarzy hipotecznych i notarjuszów, ulegają obniżeniu o 50% (art. 5b). Przy parcelacji, prowadzonej z zastosowaniem ustawy niniejszej opłata stemplowa od pism, stanowiących tytuł przejścia własności (art. 52 i 58 ust. z dnia 1 lipca 1926 r. o opł. stemp. Dz. Ust. 41/1932, poz. 413) wynosić będzie 1% dla gospodarstw, powstałych w wyniku tej parcelacji, których obszar nie przekroczy 60 wzgl. 75 hów, (cz.2 art. 60 ustawy o wyk. ref. roln.), dla pozostałych zaś gospodarstw opłata ta wynosić będzie 2%. Opłaty stemplowe według stawek ulgowych wyżej wymienionych będą stosowane jedynie w przypadkach sporządzenia najpóźniej do końca 1933 r. pisma, stanowiącego tytuł przejścia własności (art. 5c). Ustawa z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. Ust. 30, poz. 308), znowelizowana ustawą z dnia 28 marca 1933 r. (Dz. Ust. 32, poz. 278), o uregulowaniu prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze województw centralnych i wschodnich. Rozporządzenie P-ta R-tej z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. Ust. 67/1932, poz. 622) *o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w zakresie administracji rolnictwa i reform rolnych* (Izby Rolnicze, scalanie gruntów, obrót nieruchomościami ziemskiemi, znoszenie służebności, parcelacja i ochrona drobnych dzierżawców rolnych). *Rozporządzenie* P-ta R-tej *z dnia 23 sierpnia 1932 r. (Dz. Ust. Nr. 72/1932, poz. 652)* — o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie. Za gospodarstwa rolne rozporządzenie niniejsze uważa gospodarstwa rolne, leśne, ogrodowe, hodowlane i rybne, oraz zakłady i warsztaty przemysłowe, związane bezpośrednio z gospodarstwem rolnem, za gospodarzy zaś rolnych — właścicieli i użytkowników jak również dzierżawców takich gospodarstw. Gospodarze rolni, wpisani do rejestru handlowego z tytułu posiadanych przez siebie przedsiębiorstw przemysłowych lub handlowych, nie podlegają przepisom rozporządzenia niniejszego (art. 1). Odroczenie wypłat może być udzielone gospodarzowi rolnemu, posiadającemu dostateczny majątek do zupełnego zaspokojenia wszystkich swoich wierzycieli, a który wskutek wyjątkowych i niezależnych od siebie okoliczności zaprzestał czasowo wypłat lub przewiduje w najbliższej przyszłości konieczność czasowego ich zaprzestania. Odroczenia wypłat udziela ten sąd okręgowy lub grodzki, przy którym nieruchomość, wchodząca w skład gospodarstwa rolnego, ma urządzoną hipotekę, na jednoroczny okres gospodarczy, określając końcowy jego termin w ten sposób, aby gospodarstwo mogło jeszcze w tym okresie normalnie ukończyć i spieniężyć najbliższe zbiory. O ile okoliczności, przytoczone we wniosku o odroczenie wypłat, dostatecznie uzasadniają jego słuszność, sąd może wniosek ten zabezpieczyć aż do ostatecznego jego załatwienia postanowieniem, zarządzającem wstrzymanie wyznaczonej już sprzedaży ruchomości i nieruchomości dłużnika, jak również postanowieniem, zakazującem zbywania i obciążania nieruchomości i praw hipotecznych dłużnika. O postanowieniu, o ile dotyczy nieruchomości i praw hipotecznych, należy uczynić wzmiankę w księdze hipotecznej (gruntowej), (art. 12). *Udzielając dłużnikowi odroczenia wypłat, sąd zamianuje go zarządcą sądowym gospodarstwa rolnego*, jeśli osoba jego daje dostateczną rękojmię należytego prowadzenia zarządu. Do zarządcy sądowego należy zarząd majątku dłużnika. Za zgodą sądu, zarządca sądowy może upoważnić do wykonywania poszczególnych czynności, związanych z zarządem majątku, osoby trzecie, jak również dłużnika, jeżeli temu zarząd nie został powierzony (art. 27). Zarządca sądowy obowiązany jest niezwłocznie przystąpić do wniesie-

nia do księgi hipotecznej (gruntowej) nieruchomości i przy innych prawach hipotecznych dłużnika wzmianki o orzeczeniu, udzielającem dłużnikowi odroczenia wypłat, o tem, kto sprawuje zarząd bądź nadzór nad zarządem oraz kogo i w jakim zakresie uprawniono do wykonywania poszczególnych czynności zarządu i nadzoru. W czasie trwania odroczenia obowiązują następujące przepisy: 1) dłużnik, który nie jest ani zarządcą sądowym, ani nie uzyskał upoważnienia do wykonywania poszczególnych czynności lub określonych rodzajów czynności zarządu, nie ma prawa wykonywać żadnych czynności zarządu; 2) dłużnik nie ma prawa bez zezwolenia sądu czynić darowizn, rozporządzać nieruchomościami lub prawami na nieruchomości ani zaciągać innych zobowiązań, prócz tych, które są konieczne do prowadzenia gospodarstwa, a do których zaciągania jest uprawniony, bądź jako zarządca sądowy, bądź jako uprawniony do wykonywania pewnych rodzajów czynności. Wszelkie sprzeczne z tem postanowieniem czyny dłużnika uznaje się za niemające żadnych skutków prawnych, a zdziałane akty prawne za nieważne. Jednakże osoby trzecie, które udowodnią, że zawierając umowę z dłużnikiem, działały w dobrej wierze, mogą dochodzić swych praw lub strat na dłużniku, urzeczywistnić je wszakże będą mogły dopiero po ustaniu odroczenia wypłat (art. 34). W czasie trwania odroczenia wypłat, mają zastosowanie jeszcze następujące przepisy: 1) postępowanie egzekucyjne i postępowanie zabezpieczające powództwo (areszty) przeciwko dłużnikowi nie może być wszczynane, a wszczęte ulega zawieszeniu; 2) żaden wpis hipoteczny na nieruchomościach i prawach hipotecznych dłużnika z mocy orzeczeń sądowych nie może być uzyskany. Postępowanie układowe. Przed upływem pierwszych dwunastu miesięcy, po wydaniu wyroku, udzielającego odroczenie wypłat, dłużnik, który przewiduje niemożność zaspokojenia wszystkich swoich wierzycieli, winien w sądzie, który zezwolił na odroczenie wypłat, — złożyć wniosek o otwarcie postępowania układowego. Wraz z wnioskiem, do którego mogą przyłączyć się wierzyciele, należy przedstawić propozycje układowe (art. 46). Układ nie może dotyczyć należności uprzywilejowanych oraz należności zabezpieczonych umownym zastawem, zastawniczem opisaniem lub wpisem do księgi hipotecznej (gruntowej), chyba, że odnośni wierzyciele zrzekli się na zawsze przywileju, zastawu, zastawnego opisania lub zabezpieczenia hipotecznego swych należności. Postanowienie ustępu poprzedniego nie ma zastosowania do należności z pożyczek, które w ostatnich dwunastu miesiącach przed zgłoszeniem wniosku o odroczenie wypłat na podstawie wyroku sądowego zostały zabezpieczone na nieruchomości. Należności takie winny być włączone do postępowania układowego, nie tracąc jednak pierwszeństwa z zabezpieczenia na nieruchomości do wysokości przyznanej układem (art. 49). Układ zapobiegawczy, przyjęty przez wierzycieli, ulega zatwierdzeniu sądu (art. 78). Po zakończeniu postępowania układowego sąd, nakazując wykreślenie wzmianki o otwarciu tegoż postępowania, zarządzi zapisanie zabezpieczeń hipotecznych, przewidzianych układem (art. 85). *Rozporządzenie* P-ta R-tej *z dnia 23 sierpnia 1932 r. (Dz. Ust. 72/1932, poz. 654)*, znowelizowane ustawą z dnia 29 marca 1933 r. (Dz. Ust. 31/1933, poz. 271, *w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań w drodze przymusowej i dobrowolnej pomiędzy częścią nieruchomości,* przeznaczoną do rozparcelowania, a pozostałą jej resztą. *Przymusowa segregacja nie może być dokonana* w przypadkach, w których suma obciążeń, istniejących na parcelowanej nieruchomości w dacie wpisu ostrzeżenia, jest wyższa od sumy szacunku nieruchomości (art. 3 i 4). Wierzyciele mają prawo nabyć parcelowaną część nieruchomości za cenę nie niższą od ustalonego, jak wyżej, szacunku (art. 3), podwyższonego o 10% (art. 8). *Urząd ziemski wydaje orzeczenie o przeniesieniu prawa własności* (art. 12) po wpłaceniu przez nabywcę opłaty stemplowej i komunalnej w wysokości stosowanej przy parcelacji. *Ujawnienie orzeczenia w księdze hipotecznej uzależnione jest od uiszczenia opłaty stemplowej oraz komunalnej* (art. 12). O ile na parcelowanej nieruchomości są obciążenia, wymagające przerachowania, oszacowania, zwolnienia od dożywotniego użytkowania osób, niewiadomych z pobytu, skreślenia służebności gruntowych, kaucji hipotecznych, ustalenia wysokości ostrzeżeń, należy w celu ustalenia tych obciążeń wystąpić do Sądu Okręgowego, stosownie do położenia nieruchomości (art. 29). W każdem stadjum postępowania, przewidzianego w rozporządzeniu niniejszem, *właściciel parcelowanej nieruchomości może przedstawić układ, zawarty z wszystkiemi osobami interesowanemi w przedmiocie dobrowolnej segregacji, lub ciężarowego wydzielenia parcelowanego obszaru. Układ ten* powinien być złożony *w formie*, wymaganej *dla oświadczeń, ujawnionych hipotecznie* (art. 32). W przypadku zastosowania rozporządzenia niniejszego nie mają mocy prawnej rygory, zakazujące bądź segregacji wierzytelności, bądź przedterminowej lub częściowej spłaty. Nie tamuje jej postępowanie spadkowe (art. 34). Opłaty hipoteczne w postępowaniu niniejszem oraz stawki wynagrodzenia pisarzy hipotecznych ulegają obniżeniu o połowę (art. 35). *Ustawa z dnia 24 marca 1935 r. (Dz. Ust. 25, poz. 211). — O ułatwieniach dla instytucyj kredytowych* a wyjątkowo dla przedsiębiorstw i spółdzielni, oznaczonych przez Ministra Skarbu, pod warunkiem, że te instytucje, przedsiębiorstwa i spółdzielnie zawrą z dłużnikami układy, mające za przedmiot *rozłożenie spłat i obniżenie oprocentowania wierzytelności rolniczych* (art. 1). Upoważnia się Ministra Skarbu do założenia instytucji „*Bank Akceptacyjny*", jako spółki akcyjnej, której zadaniem będzie udzielenie kredytu akceptacyjnego (art. 5 i 6). Skarb państwa obejmuje porękę za 30% ogólnej sumy zobowiązań Banku Akceptacyjnego (art. 7). Min. Skarbu władny jest zwolnić od *opłat stemplowych:* pisma stwierdzające układy, wymienione w niniejszej ustawie, pisma, dotyczące założenia Banku Akceptacyjnego oraz powiększenia jego kapitału zakładowego, weksle, wystawione lub akceptowane przez Bank Akceptacyjny, obligi, stwierdzające zobowiązania dłużne wobec tej instytucji i pisma stwierdzające ustanowienie zastawu lub hipoteki celem zabezpieczenia wierzytelności, stwierdzonej takim obligiem, wreszcie pisma, stwierdzające cesję wierzytelności na rzecz Banku Akceptacyjnego (art. 9). *Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. (Dz. ust. poz. 253) o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich,* o ile sprawy te *pozostają w związku ekonomicznym z gospodarstwem* wiejskiem oraz *o ile dotyczą zobowiązań* z tytułu *poręki* lub *indosu* (art. 1). *Urząd rozjemczy ustali kwoty nadmiernie pobrane, potrąci je, ustali należność* (art. 3), zbada czy kredyt nie został dany *pod formą sprzedaży rzeczy ruchomej za wygórowaną ceną sprzedażną (art. 4), a wierzytelność wekslowa, czy nie została zbyta w zamiarze obejścia przepisów* ustawy niniejszej (art. 5). *Przeciwko nabywcy wierzytelności hipotecznej postępowanie przed urzędem rozjemczym nie może być wszczęte. Nie dotyczy to jednak wierzytelności, zabezpieczonej kaucją hipoteczną (art. 5).* Urząd rozjemczy *określi terminy spłaty długu, rozłoży zapłatę na raty* i określi procent, *nie poniżej 4½%* w stosunku rocznym (art. 6). Art. 7, 8 i 13 wskazują wierzytelności, do których ustawa niniejsza nie stosuje się. *Urząd rozjemczy zmniejszy nadmierny czynsz dzierżawny (art. 9) i postanowi przedterminowe rozwiązanie umowy dzierżawnej (art. 10).* Art. 14 i następne wskazują *organizację urzędów rozjemczych*, działających przy urzędach wojewódzkich i przy powiatowych związkach komunalnych oraz ich *postępowanie.* Art. 35 i następne określają *ugody*, zawarte przed urzędem rozjemczym, *i orzeczenia* tegoż urzędu, a 41 i następne — *koszty postępowania.* Ustawa niniejsza uchyliła rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 roku (Dziennik Ustaw 72/1932, poz 635). Dalej *rozporządzenie* Min. Skarbu z dn. *26-go*

czerwca 1933 r. (Dz. Ust. 50 poz. 395) o zasadach udzielania *pomocy instytucjom*, zawierającym układy z dłużnikami w zakresie *wierzytelności rolniczych. Jeżeli oddzielnemi pismami przeniesiono własność nieruchomości, stanowiącej gospodarstwo rolne, tudzież ruchomości, stanowiących jego przynależność z przeznaczenia*, nie ma zastosowania *przepis o szacunku prawnym*, zawarty *w art. 12* w ustępie 3 w zdaniu 1 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych, poz. 570 Dz. Ust. (N. T. A. z dnia 19 grudnia 1930 r. L. Rej. 4348/28). Ustawa o opłatach *stemplowych* z 1 lipca 1926, poz. 570. Dz. Ust. ma na myśli *w art. 12* ust. 4 p. I. *złączenie fizyczne przedmiotów z gruntem* (N. T. A. z 18 grudnia 1931 r. L. Rej. 6118/29). Ustawa z dnia 9 marca 1934 r. *o ustalenie granic nieruchomości ziemskich przy przebudowie ustroju rolnego.* (Dz. ust. 26/1934 poz. 199). Rozp. Min. z dnia 22 sierpnia 1934 r. (Dz. ust. 79 poz. 740) *określa* jakie *gospodarstwa rolne* są przedsiębiorstwami *w większym rozmiarze. Rolniczy zastaw* — patrz Zastaw rolniczy. *Rolny Bank* — patrz Bank Rolny. *Konwersja i uporządkowanie długów rolniczych.* Rozp. z mocą ustawy. — Dz. ust. 94/1934 poz. 841. — Sprostowanie Nr. 106/1934 poz. 950. *Rozp. Prez. R-tej z dnia 24.X.1934 (Dz. ust. 94 poz. 839) o ulgach w spłacie długów posiadaczy gospodarstw wiejskich oraz rolniczych przedsiębiorstw i instytucji w bankach państwowych. Rozp. Prez. R-tej z dnia 28 października 1934 (Dz. Ust. 94 poz. 840) w sprawie zmiany ustawy z dnia 24 marca 1933 r. o ułatwieniach dla instytucji kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych. Rozp. P-ta R-tej z dnia 24 października 1934 r.* (Dz. Ust. 94 poz. 842) *o obniżeniu zadłużenia gospodarstw rolnych z tytułu należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej. Rozp. Ministr. z dnia 10.I. 1935 (Dz. Ust. 3, poz. 22) w sprawie opłat i kosztów postępowania przed urzędami rozjemczemi do sporów majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.* Obwieszczenie Ministr. *z dnia 6 grudnia 1934 r.* (Dz. Ust. *109 poz. 974)* jednolity tekst ustawy z dn. 28 marca 1933 *o urzędach rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.* Rozporządzenie Minist. z dnia 22 marca 1935 r. o ujednostajnienie okresów umorzenia i innych warunków *wierzytelności długoterminowych* i listów zastawnych instytucyj kredytu długoterminowego oraz o *pierwszeństwie hipotecznem i konwersji zaległości od wierzytelności tych instytucji.* (Dz. Ust. 19 poz. 109). §: 1. Przenosi się do nowego okresu umorzenia między innemi wierytelności: 1) *Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego* w Warszawie, na których podstawie wypuszczono 4%-owe i 4½%-owe listy zastawne złotowe, pochodzące z przerachowania listów zastawnych rublowych i markowych, z tem, że nowy okres ich umorzenia będzie wynosić lat 53, poczynając od dnia 30 listopada 1934 r., przyczem przez pierwszy rok tego okresu wstrzymuje się spłatę kapitału tych wierzytelności. § 5. 1) Należności instytucyj kredytu długoterminowego od wierzytelności, zabezpieczających listy zastawne, a zahipotekowanych na nieruchomościach *ziemskich*, powstałe do dnia 28 października 1934 r. z tytułu rat umorzeniowych, odsetek, opłat administracyjnych, podatków, przejętych przez dłużnika do zapłaty, odsetek zwłoki i kosztów egzekucyjnych, bieżące, odroczone w drodze ulgi, oraz zaległe, posiadają bez względu na termin ich płatności, pierwszeństwo hipoteczne równe z kapitałem wierzytelności i nie ulegają przedawnieniu. 2) Należności od wierzytelności, powstałe, bądź powstać mogące, po dniu 28 października 1934 r., posiadać będą pierwszeństwo hipoteczne równe z kapitałem w granicach określonych przez przepisy prawa powszechnego i statutów (ustaw) instytucyj kredytu długoterminowego. § 6. 1) Instytucje kredytu długoterminowego, wyszczególnione w § 8, mają prawo, nawet w przypadku odmiennych postanowień statutów, lub umów, bez zgody dłużnika i niższych wierzycieli, skonwertować w całości lub w części, wymienione w § 5 należności, na pożyczkę dodatkową długoterminową w gotowiźnie, bądź w listach zastawnych lub obligacjach, opiewających na sumę równą sumie rzeczonych należności. Oprocentowanie pożyczki dodatkowej nie może przewyższać 4½% w stosunku rocznym. Plan konwersji należności podlega zatwierdzeniu Ministra Skarbu. Minister Skarbu może, uwzględniając stan finansowy instytucji, żądać zmian w przedstawionym planie. 2) Pożyczka dodatkowa powinna opiewać na walutę polską bez względu na to, w jakiej walucie były wyrażone należności konwertowane. 3) Instytucja ma prawo konwertować pożyczkę w gotowiźnie na pożyczkę w listach zastawnych. § 7. 2) Pożyczce dodatkowej, pochodzącej z konwersji należności instytucji kredytu długoterminowego (§ 6), na której podstawie wypuszczono listy zastawne, oraz należnościom ubocznym od niej będzie przysługiwało pierwszeństwo hipoteczne równe z wierzytelnościami, z których powstały skonwertowane należności, a przed wszystkiemi niższemi wierzytelnościami hipotecznemi; pożyczce zaś dodatkowej w gotowiźnie oraz należnościom ubocznym od niej będzie przysługiwało pierwszeństwo hipoteczne po wierzytelnościach tejże instytucji, na których podstawie wypuszczone zostały listy zastawne, a przed wszystkiemi niższemi wierzytelnościami hipotecznemi. § 9. 1) Do konwersyj, o których mowa w rozporządzeniu niniejszem, stosuje się przepisy art. 27, 28, 30, oraz 32 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 czerwca 1934 r. o wierzytelnościach w walutach zagranicznych (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 509). § 10. 1) Postępowanie i wpisy hipoteczne, mające na celu dokonanie konwersyj, przewidzianych w art. 28 rozporządzenia o wierzytelnościach w walutach zagranicznych i w rozporządzeniu niniejszem, są wolne od opłat sądowych (hipotecznych). 2) Pisarze hipoteczni mają prawo pobierać za wniosek o dokonanie konwersji w zakresie wszystkich wierzytelności, obciążających daną nieruchomość, i na podstawie wszystkich przepisów rozporządzenia niniejszego oraz przepisów, wymienionych w art. 28 rozporządzenia o wierzytelnościach w walutach zagranicznych, za wniesienie odpowiednich treści do wykazu hipotecznego i za wydanie instytucji kredytu długoterminowego świadectwa o dokonanych wpisach — jedynie opłatę stałą w kwocie Zł. 20. Rozp. Minist. z dnia 10.I.1935 w sprawie opłat i kosztów postępowania przed urzędami rozjemczemi do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. Ust. Nr. 3 prz. 22). Rozp. Ministra Sprawiedliwości z dnia 30.I.1935 (Dz. Ust. 7/1935 poz. 39) o sposobie zawieszania przez urzędy rozjemcze do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich egzekucji, prowadzonych przez instytucje kredytowe.

Rosjanie. Rozp. P-ta R-tej z dnia 22 marca 1928 r. o likwidacji mienia b. rosyjskich osób prawnych (Dz. Ust. 38/1928 poz. 377). *Rosjanie.* — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 1930 r. (Dz. Ust. 60/1930, poz. 484). — *Obywatele Z. S. S. R. mogą dokonywać wszelkich czynności prawnych,* odnoszących się do mienia ruchomego, położonego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, *tylko po uprzedniem uzyskaniu zaświadczenia Ministerstwa Skarbu, że do danej czynności niema przeszkód* (§ : 1). Sądy, *notarjusze i pisarze hipoteczni nie mogą sporządzać ani legalizować dokumentów,* odnoszących się do czynności prawnych, o charakterze majątkowym, dokonywanych przez obywatela Z. S. S. R., *przed złożeniem* przez osobę interesowaną *zaświadczenia Ministerstwa Skarbu, że niema przeszkód do dokonania danej czynności prawnej* (§ : 2). Przepisy §§ 1 i 2 *nie dotyczą* ani *rozporządzeń ostatniej woli*, ani czynności prawnych, związanych z przejściem *praw spadkowych* na spadkobierców z mocy ustawy lub z mocy rozporządzeń ostatniej woli (§ : 3). *Bez uzyskania specjalnego zezwolenia Ministerstwa Skarbu obywatele* Z. S. S. R. *nie mogą w Polsce być opiekunami, kuratorami, prokurentami spółek handlowych, członkami zarządu tych spółek. prowadzić przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych jednoosobowo lub pod formą spółki* (§ : 6). *W wypadkach sprzedaży w drodze przetargu publicz-*

nego nieruchomości, należącej do obywatela Z. S. S. R., wypłata ceny kupna osobom uprawnionym może być dokonana dopiero *po przedstawieniu* przez osobę interesowaną *zaświadczenia Ministerstwa Skarbu, że niema przeszkód do wypłaty* (§: 8). W myśl przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1-go sierpnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 484), dotyczących wykonania w stosunku do *obywateli Związku Socjalist. Republik Rad*, art. 40 ustawy o prawie właściwem dla stosunków prywatnych, zatwierdzenie wniosku o hipoteczne ujawnienie aktu w przedmiocie *sprzedaży nieruchomości przez obywatela Z. S. S. R. obywatelowi polskiemu* nie może być uzależnione od złożenia zaświadczenia, o którem jest mowa w § 1 pomienionego rozporządzenia, *jeżeli akt ten spisany został przed wejściem w życie rzeczonego rozporządzenia.* (Zasada prawna, uchwalona w składzie siedmiu sędziów S. N. I. C. z 22 kwietnia 1932. Nr. 1202/31). Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 4 kwietnia 1933 r. (Dz. Ust. 34/1933, poz. 293), z podaniem jednolitego tekstu rozporządzenia Prez. R-tej z dnia 22 marca 1923 r. o likwidacji mienia b. rosyjskich osób prawnych. *Likwidacja mienia b. ros. osób prawnych.* Niezachowanie terminu, wyznaczonego przez Komitet Likwidacyjny do uzupełnienia dowodów powoduje uznanie zgłoszonego roszczenia za wygasłe w stosunku do mienia osoby prawnej, z czego wynika, że termin ten jest prekluzyjny i w postępowaniu sądowem restytuowany być nie może. (S. N. C. I. 2956/33 z dnia 17.V.1934 r.).

Rozbudowa miast. Rozp. P-ta R-tej z dnia 22 kwietnia 1927 roku. (Dz. Ust. 42/1927 poz. 372). *Podział nieruchomości, położonych w granicach administracyjnych miasta,* nastąpić może *tylko na podstawie planu podziału, zatwierdzonego przez magistrat.* Przed uzyskaniem tego zatwierdzenia nie mogą być dokonywane wpisy hipoteczne podziału nieruchomości, a umowy w sprawie odstąpienia części nieruchomości nie mają mocy prawnej. (art. 30). *Podział nieruchomości, położonych w sferze interesów mieszkaniowych miasta,* o ile sfera ta została określona, wymaga zatwierdzenia podziału przez właściwe władze, wymienione w ustawie z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. Ust. Nr. 1/1926 poz. 1) po zasięgnięciu opinji magistratu odnośnego miasta (art. 30). *W sprawie wykonania powyższego rozporządzenia P-ta R-tej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o rozbudowie miast,* wydane zostało rozp. Ministra Skarbu z d. 3 listopada 1927 r. (Dz. Ust. Nr. 106/1927, poz. 913). Dalej rozp. P-ta R-tej z dnia 16 lutego 1928 r. (Dz. Ust. 23/1928 poz. 202) wprowadziło przepisy, że *odstąpienie części nieruchomości, podział nieruchomości* na części, tworzenie do użytku publicznego ulic, dróg, placów i wszelkich terenów—w miastach, osadach, kolonjach i we wszelkich skupieniach — nie mogą nastąpić przed uzyskaniem pozwolenia właściwych władz, któremi są w Warszawie — Magistraty, w gminach wiejskich— wydziały powiatowe, w uzdrowiskach — wydziały wykonawcze komisji uzdrowiskowych po wypowiedzeniu się gminy. Rozporządzenie z dnia 6 kwietnia 1928 r. (Dz. U. 49 poz. 476) zmieniło niektóre postanowienia wyżej wymienionego rozporządzenia z dn. 3 listopada 1927 r. (Dz. U. 106 poz. 913) — w sprawie wykonania wyżej wymienionego rozporządzenia z d. 22 kwietnia 1927 r. (D. U. 42 poz. 372), a mianowicie §§ : 6, 7 i 8 co do przelewu własności gruntów i zabudowań państwowych. Rozporządzenie z dn. 3 grudnia 1930 r. (Dz. U. 86 poz. 663) zmieniło art. 27, 53, 279, 282, 325, 328, 329, 362, 380, 393, 398, 408 i 410 wyżej wymienionego rozporządzenia z dnia 16 lutego 1928 r. (Dz. U. 23 poz. 202). Rozporządzenie z dnia 15 października 1931 r. (Dz. U. 96 poz. 735) i z dnia 15 czerwca 1932 r. (Dz. Ust. 51, poz. 481), wprowadziły zmiany do tegoż rozporządzenia z d. 3 listopada 1927 r. (Dz. U. 106 poz. 913) w sprawie wykonania tegoż rozporządzenia z dn. 22 kwietnia 1927 r. (Dz. U. 42 p. 372), a mianowicie § : 16 co do okresu udzielanych pożyczek, i § : 22 co do przeniesienia pożyczek do nowych okresów umorzenia. Wreszcie rozporządzenie z dn. 31 marca 1933 r. (Dz. Ust. 86 poz. 220), zmieniło niektóre postanowienia tychże rozporządzeń z dn. 3 listopada 1927 r. (Dz. Ust. 106 poz. 913) i z dn. 15 października 1931 r. (Dz. Ust. 96 poz. 735), a mianowicie § : 9 co do podziału kredytów budowlanych stosownie do zapotrzebowań gmin, spółdzielni, instytucji i innych osób fizycznych i prawnych z zachowaniem przepisów dla budujących małe mieszkania i dla drobnego kredytu, — dalej § : 10 co do spółdzielni mieszkaniowej § : 11 uzupełniło przepisem, że Bank Gospodarstwa Krajowego może kredyt obniżyć, lub kredytu odmówić ze względu na wygórowane koszty budowy, niedostateczne zabezpieczenie kredytu, oraz przepisem, że kredyty udzielane będą z reguły pod weksle, zabezpieczone wpisem kaucyjnym na nieruchomościach; — dalej zmieniło §§ : 13 i 14 co do wypłacania rat przyznanego kredytu, § 15 ust. 2 co do cofnięcia kredytu, § 16 co do spłaty kredytu krótkoterminowego i jego konwersji, § 17 ust. 1 co do oprocentowania pożyczek, § 17 co do konwersji pożyczek krótkoterminowych na pożyczki długoterminowe, § 20 co do terminu wykorzystania przez miasta kontyngentu pożyczek, § 21 co do strat i kosztów i § 27 p. 4 co do parków. Patrz również artykuł autora: „Nieruchomości na krańcach miasta jako res extra commertium", „Przegląd Notarjalny rok 1933, Nr. 8, str. 126 i nast.

Rozgraniczenie nieruchomości hipotekowanych. Jednocześnie z ustawą hipoteczną, bo w dniu 26 kwietnia 1818 roku (Dz. Praw t. IV, str. 290) wydane zostało prawo o normalnem rozgraniczeniu, „aby granice między sąsiedniemi dziedzinami były ustalone, aktem urzędowym opisane, na miejscu i na mapie oznaczone i do hipoteki wciągnięte". Prawo to jednak w wykonanie nie weszło i brak jego w b. Kongresówce odczuwany był silnie. Spory co do granic są ciągłe, a worywanie się w grunt cudzy, zwłaszcza na gruntach podmiejskich, jest zjawiskiem stałem. H. 1151.

Rozpoznanie aktu przez Wydział hipoteczny powinno nastąpić najpóźniej w dniach dziesięciu, rachując od dnia wpisania lub wniesienia do księgi aktu. (Post. ks. Namiestnika z dnia 22 stycznia 1922 r.) (D. p. t. VII str. 287 — polecenie Kom. Rząd. Spr. z dnia 2 maja 1825 r. Nr. 532 i art. 31 instrukcji z dnia 22 grudnia 1825 r.).

Rozwiązujący warunek — patrz Warunek rozwiązujący.

Rubryka główna działu III i IV wykazu hipotecznego obejmują nie prawa właściciela nieruchomości, a prawa i tytuły osób trzecich, które również stosownie do art. 52 p. 2 ust. hip. mogą być przedmiotem hipoteki, przechodzić na trzeciego, mogą być subonerowane, czyli obciążane, do tych zatem przejść i obciążeń służy rubryka zlewkowa. Jest to więc jakby hipoteka w hipotece. H. 1160. *Rubryka zlewkowa* nie może rozszerzać wpisu, znajdującego się w rubryce głównej, bo jest ona hipoteką dla wpisu z rubryki głównej.

Rybacka spółka jeziorowa. — Dz. Ust. 98/1932, poz. 840. — Wzór statutu. *Ustalenie wzoru statutu Rybackiego Związku Ochronnego* — rozp. Dz. Ust. Nr. 71/1934 poz. 686.

Rybołówstwo. — Ustawa z dnia 7 marca 1932 r. (Dz. Ust. 35/1932, poz. 357). Rybołówstwo *jest nierozdzielnie związane z prawem własności wody* i należy wyłącznie do właściciela wody. *Na wodach publicznych* rybołówstwo *należy do Państwa* (art. 7). *Rybołówstwo (ryby, raki),* należące *w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej nie do właściciela wody, lecz do innej osoby,* należy do niej nadal, ale osoba ta jest obowiązana na żądanie właściciela wody *ustąpić mu to prawo za cenę równającą się średniemu dochodowi rocznemu* z rybołówstwa *za ostatnie lat trzy, pomnożonemu przez 20* (art. 9 i 10). *Prawo do rybołówstwa* w cudzej wodzie *winno być zgłoszone do księgi hipotecznej w ciągu lat pięciu* od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej i w razie niezgłoszenia w tym terminie uważane będzie za wygasłe (art. 11). *(d. c. n.)*

II ZBIÓR ROZPORZĄDZEŃ MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI*)

Pierwszy Zbiór Systematyczny rozporządzeń i okólników Ministra Sprawiedliwości, ułożony według stanu prawnego z dnia 30 czerwca 1931 r., stał się nieaktualny wskutek przemian prawodawczych zaszłych od r. 1931. Dlatego utracił on moc obowiązującą wskutek zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 czerwca 1935 r. (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. Nr. 13 z dnia 1 lipca 1935 r.).

Tem samem zarządzeniem wprowadzony został drugi Zbiór systematyczny rozporządzeń i okólników Ministra Sprawiedliwości, według stanu prawnego z dnia 30 czerwca 1935 r. W zbiorze tym poddano ponownemu opracowaniu przepisy, zamieszczone w Zbiorze systematycznym z 1931 r., w celu przystosowania ich do obowiązującego stanu prawnego i uzupełniono je przepisami, ogłoszonemi w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Sprawiedliwości od dnia 1 sierpnia 1931 r. do dnia 30 czerwca 1935 r. Ponadto Zbiór zawiera przepisy nowe, dotychczas w tymże Dzienniku Urzędowym nieogłoszone; wchodzą one w życie jednocześnie ze Zbiorem. Wykaz tych przepisów w celu zwrócenia na nie uwagi podano na końcu Zbioru.

W związku z powyższem, wspomniane wyżej zarządzenie Ministra Sprawiedliwości postanawia, że tracą także moc obowiązującą przepisy, jako ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Sprawiedliwości od dnia 1 sierpnia 1931 r. do dnia 30 czerwca 1935 r. i że przy powoływaniu się na przepisy te i inne, zawarte w drugim Zbiorze, należy wymieniać nazwę przepisu w Zbiorze tym podaną, tytuł Zbioru w skrócie (II Zb. R. i Ok.) i pozycję, pod którą przepis ten został zamieszczony.

Nowy Zbiór zawiera bardzo ważne przepisy także dla notarjuszów i pisarzów hipotecznych. Są one zamieszczone w rozdziale III i IV księgi III Zbioru.

Zawierają one między innemi okólniki: w sprawie sporządzania przez notarjuszów czynności w księgach i aktach hipotecznych (poz. 148), w sprawie zwracania ksiąg hipotecznych do kancelarji hipotecznych (poz. 149), w sprawie nadsyłania przez notarjuszów odpisów aktów fundacyjnych, darowizn i testamentów (poz. 150), w sprawie przestrzegania przez notarjuszów przepisów wykonawczych do ustawy stemplowej (poz. 191).

Dla pisarzy hipotecznych wchodzą w rachubę: okólniki w sprawie egzaminów dla kandydatów na stanowiska pisarzy hipotecznych, oraz przedstawiania tych kandydatów do nominacji (poz. 152), w sprawie ksiąg pisarzy hipotecznych (poz. 153), w sprawie ścisłego stosowania taksy dla pisarzy hipotecznych (poz. 155), w sprawie dalszego używania kart po zamkniętych wykazach hipotecznych (poz 156), zarządzenie w sprawie wzorów podań hipotecznych (poz. 154), rozporządzenie w sprawie przepisów dla pisarzy hipotecznych jako specjalnych poborców dochodów budżetowych w okręgach, w których obowiązuje kodeks Napolecna i tom X Zwodu Praw, itd.

Działy IV księgi IV i rozdz. V ks. VIII, poświęcone są opłatom sądowym, stemplowym, oraz opłatom pokrewnym i zawierają m. in. następujące okólniki: w sprawie opłat stemplowych od pism, wiążących się z umowami zawieranemi przez urzędy państwowe, oraz przez zakłady i przedsiębiorstwa państwowe (poz. 253), w sprawie opłaty stemplowej od pełnomocnictw (poz. 254), w sprawie opłat stemplowych za wyciągi z ksiąg stanu cywilnego i metrykalnego (poz. 255), w sprawie nieprawidłowego kasowania znaczków stemplowych (poz. 256), w sprawie zapobiegania używaniu podrobionych lub używanych znaczków stemplowych (poz. 257) itd.

Wykonaniu przepisów prawa cywilnego w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości poświęcona jest księga VIII, która m. in. zawiera okólniki w sprawie komunikowania notarjuszom i pisarzom hipotecznym o osobach, pozbawionych woli lub którym wyznaczony został doradca (poz. 332), w sprawie przestrzegania przepisów ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (poz. 333 i 334), w sprawie spadków nieruchomych, nabywanych przez cudzoziemców w pasie granicznym (poz. 335) w sprawie przestrzegania przez notarjuszy przepisów o przenoszeniu własności nieruchomości ziemskich (poz. 339); w sprawie sporządzania i zatwierdzania aktów zbycia i obciążenia nieruchomości niehipotekowanych (poz. 340), w sprawie wykonywania dekretu o fundacjach i o zatwierdzaniu darowizn i zapisów (poz. 343), w sprawie protestowania weksli i czeków (poz. 373) itd.

Ta sama księga VIII zawiera ponadto okólniki i rozporządzenia w sprawie wykonywania przepisów procesowych i egzekucyjnych, rejestru handlowego, reformy rolnej, rejestrowego zastawu rolniczego i drzewnego, przerachowania wierzytelności, spłaty zobowiązań rolniczych itd.

Stosunkom prawnym z zagranicą poświęcona jest księga X, która zawiera okólniki o wzajemności w sprawach spadkowych z Rumunją i Węgrami (poz. 416 i 417), w sprawie legalizacji dokumentów, przeznaczonych do użytku zagranicą (poz. 427 i 428), w sprawie wykonania konkordatu (poz. 414, 415), w sprawie wykonania umów o wzajemnem obrocie prawnym z Austrją, Czechosłowacją, Francją, w. m. Gdańskiem, Niemcami i Szwajcarją itd.

Zbiór zawiera także wykaz sądów Rz. P., spis polskich urzędów konsularnych zagranicą, z podaniem ich siedziby, adresów, kompetencji terytorjalnej i rzeczowej, wykaz sądów w Austrji, Czechosłowacji, Rzeszy Niemieckiej i W. M. Gdańsku, oraz wykaz niemieckich najwyższych i wyższych władz administracyjnych, których dokumenty nie mają być uwierzytelniane na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Zbiór ponadto obejmuje cały szereg przepisów, interesujących nietylko organy wymiaru sprawiedliwości i zasługuje na rozpowszechnienie wśród ogółu prawników.

Dr. Józef Horszowski.

*) *II Zbiór Systematyczny Rozporządzeń i Okólników Ministra Sprawiedliwości.* Opracowany według stanu prawnego z dnia 30 czerwca 1935 r. Wydawnictwo Dziennika Urzędowego Ministerstwa Sprawiedliwości — 1935 r.

SKOROWIDZ DO DZIENNIKA USTAW 1918 — 1935

Ostatni Nr. 21 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Sprawiedliwości podaje:

Wyszedł z druku Skorowidz przepisów prawnych, ogłoszonych w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1918—1935, obowiązujących w dniu 1 października 1935 r. Wydawnictwo Ministerstwa Sprawiedliwości.

Skorowidz obejmuje w dogodnym układzie rzeczowym przepisy, ogłoszone w Dzienniku Praw i Dzienniku Ustaw w okresie od 1 lutego 1918 r. do końca września 1935 r., o ile zachowały moc obowiązującą w dniu 1.X.1935 r., nie obejmuje natomiast przepisów, które do daty powyższej utraciły moc prawną.

Do nabycia w Administracji Dziennika Ustaw R. P. (Długa 50). Wysyła się po uprzedniem wpłaceniu należności na konto czekowe w P. K. O. 30-130. Cena w broszurze 6 zł., w oprawie w płótno angielskie — 7 zł. 50 gr.

Wśród czasopism prawniczych

O KONCENTRACJĘ PRZEPISÓW PRAWNYCH

Gazeta Sądowa Warszawska, rozważając w Nr. 38 głośną polemikę „stemplową" między „Przeglądem Gospodarczym" a „Polską Gospodarczą", którą przedstawiliśmy obszernie w ostatnim numerze (str. 10 i nast.), snuje na tym tle następujące myśli:

Na tle tej dyskusji podlega jednak rozważeniu, mimo wszystko, jedno ważne zagadnienie, mające znaczenie praktyczne, mianowicie: czy jest niezbędne wydawanie rozporządzenia wykonawczego do tak obszernego prawa i czy nie dałoby się ew. niezbędnych przepisów takiego rozporządzenia włączyć do tekstu samego prawa, aby istotnie tam, gdzie to jest tylko możliwe, dać wyczerpujące jedne przepisy w danym przedmiocie. Wydaje się, że to zagadnienie (nietylko w odniesieniu do ustawy stemplowej) zasługiwałoby na należyte rozważenie go i możliwe uwzględnienie. Wszelkie ułatwienie odnalezienia odpowiedniego przepisu winno stanowić szczególną troskę prawodawcy, a ułatwieniem takiem niewątpliwie będzie koncentracja przepisów, dotyczących danego przedmiotu i w granicach możliwości unikanie wydawania praw, które byłyby na tyle niezupełne, że wymagałyby ponadto t. zw. rozporządzeń wykonawczych, często uzupełniających przepis prawa tam, gdzie samo to prawo mogłoby już zawierać odnośną zasadę, a często zbędnie wprost powtarzającego jego przepisy. Jak zaznaczono, zagadnienie to nie dotyczy wyłącznie dziedziny prawa stemplowego. Potrzeby życia wymagają rozważenia szeregu ustaw w związku z rozporządzeniami do tych ustaw z punktu widzenia możliwego uzupełnienia praw obowiązujących i uchylenia niekiedy zbędnych do nich rozporządzeń. Wprowadziłoby to znaczne uporządkowanie naszego ustawodawstwa z niewątpliwą korzyścią.

ART. 502 KOD. HANDL. W STOSUNKU DO AKTÓW NOTARJALNYCH

Art. 502 Kodeksu Handlowego stanowi, że w sprawach handlowych sędzia może „dopuścić dowód ze świadków przeciw osnowie lub ponad osnowę dokumentu prywatnego".

Na łamach lwowskiej Nowej Palestry toczy się dyskusja, czy pod cytowany przepis podpada również dokument, sporządzony w formie aktu notarjalnego?

W Nr. 8 tego czasopisma p. *dr. Zarwincer* uzasadniał tezę, zmierzającą do twierdzącej odpowiedzi na powyższe pytanie. W Nr. 9 odmienne stanowisko zajmuje p. mgr. *Schweizer*, wywodząc, co następuje:

...Forma notarjalna cieszy się w ustawodawstwie szczególnemi przywilejami. Pominąwszy wypadki, w których forma notarjalna jest wymagana pod rygorem nieważności, przyznaje ustawodawstwo w całym szeregu spraw dokumentom sporządzonym przez notarjuszy wyższość nad dokumentami prywatnemi. Również ustawodawstwo handlowe nie jest wolne od tego rozróżnienia i nie bacząc na odrębny charakter stosunków handlowych przewiduje kodeks handlowy wypadki, w których forma notarjalna jest korzystniejsza (np. art. 43 § 1 kh., art. 46 § 3 kh.) lub w których wymagane jest zaopatrzenie pisma „w datę urzędownie ustaloną", a więc notarjalną pod rygorem skutków prawnych w zakresie postępowania dowodowego (np. art. 507 § 2, art. 543 kh.).

Skoro i kodeks handlowy rozróżnia między aktami prywatnemi i notarjalnemi, przyznaje tym ostatnim wyższość i wymaga w niektórych wypadkach formy czy daty notarjalnie stwierdzonej, nazywając ją „urzędową", natenczas niema podstawy do podciągania pod dokumenty prywatne również dokumentów sporządzonych w formie notarjalnej i stosowania co do nich przepisu art 502 kh.

Jak już wyżej wspomniano, wymagają stosunki handlowe ze względu na swój charakter i wymogi obrotu odmiennego traktowania. Toteż słusznem jest wyłączenie dokumentów prywatnych z pod art. 265 kpc., ale tam, gdzie strony w stosunkach handlowych sporządzają dokument notarjalny, gdzie swą czynność ubierają w formę publiczną, trudno się powołać na szybkość działania czy nieostrożność. Sporządzanie dokumentów notarjalnych dla czynności handlowych jest rzeczą rzadką i o ile strony uciekają się do takich aktów, świadczy to, że działały z rozwagą i chciały nadać swym oświadczeniom większe znaczenie. Toteż niema podstawy do odrębnego postępowania w takich wypadkach i uzasadnione jest podówczas stosowanie nie przepisu wyjątkowego, jakim jest art 502 kh., lecz przepisu ogólnego, t. j. art. 265 kpc.

ZAKRES MOCY OBOWIĄZUJĄCEJ ART. 135 PR. O NOT.

W Nr. 42 Gazety Sądowej Warszawskiej w rubryce: „Odpowiedzi Redakcji" znajdujemy następujący wywód prawny, sygnowany: *Św.*, a dotyczący aktualnej na Ziemiach Wschodnich kwestji zakresu mocy obowiązującej art. 135 pr. o not. pod rządem Kodeksu Zobowiązań:

...Uważamy, że pod rządem kodeksu zobowiązań, art. 135 prawa o notarjacie, przewidujący poświadczenie przez notarjusza na obszarze mocy obowiązującej t. X cz. I Zb. Pr. zgłoszenia do oblaty obligów pożyczkowych, pełnomocnictw, umów dzierżawy i najmu nieruchomości, umów o pracę, o przedsiębiorstwo robót, o dostawę i innych, może mieć zastosowanie tylko do tych umów i aktów, które nie zostały uregulowane przez kodeks zobowiązań i co do których nadal obowiązują przepisy t. X cz. I Zw. Pr., o ile w tych przepisach było przewidziane oblatowanie danych umów i aktów; są to: akty posagowe, dotyczące ruchomości art. 1006 t. X cz. I w brzmieniu art. 5 p. 2 rozporządzenia... (art. 1667 i 1674) oraz w pewnych przypadkach umowy przedsiębiorstwa i dostawy dla Skarbu (art. 133 ustawy o przedsięb. i dost. dla Skarbu); co zaś do innych umów, to skoro obowiązujące przepisy kodeksu zobowiązań, normujące ich powstanie i byt, nie przewidują sporządzenia ich trybem oblaty, tem samem upadła podstawa do stosowania do nich tego trybu. Prawo o notarjacie weszło w życie wówczas, kiedy jeszcze przepisy t. X cz. I Zw. Pr. nie były zastąpione przez kodeks zobowiązań, musiało się więc liczyć z wymaganiami t. X cz. I i utrzymać dla obszaru mocy obowiązującej t. X cz. I tryb sporządzenia umów i aktów, przezeń przepisany, gdy jednak kodeks zobowiązań wszedł w życie, zakres stosowania art. 135 prawa o notarjacie się odpowiednio zwęził i obejmuje tylko te umowy i akty, które są nadal regulowane przepisami t. X cz. I Zw. Pr. Co do art. XXI przep. wprow. sąd. postęp. egzek., który uznaje akty oblatowane za tytuły egzekucyjne w tych samych granicach, jak akty notarjalne, to był on też wydany jeszcze przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań i nawet prawa o notarjacie i mówi o aktach, oblatowanych pod rządem rosyjskiej ustawy notarjalnej, bynajmniej nie przesądzając kwestji, czy oblata i w przyszłości ma być stosowana.

O ile nam wiadomo, zagadnienie mocy obowiązującej art. 135 prawa o notarjacie po wejściu w życie kod. zob. ma być przedmiotem rozważań całej Izby Sądu Najwyższego.

Z RAD NOTARJALNYCH

Z DZIEDZINY REWIZJI KANCELARJI

W celu ułatwienia pracy Komisji, powołanej do rozpoznawania protokółów rewizji kancelarji notarjalnych, Rada Notarjalna w Warszawie zaleciła Rewidentom, aby przy każdem zauważonem uchybieniu wskazywali przepis prawa, który, ich zdaniem, nie został zachowany.

W razie, jeśli rewidowany notarjusz nie zgadza się ze zdaniem rewidenta, winien on to zaznaczyć przy podpisywaniu protokułu i odmienne swe stanowisko uzasadnić bądź na samym protokule, bądź w oddzielnem wyjaśnieniu, które należy dołączyć do protokułu. Brak wszelkiej adnotacji w tym kierunku uważany będzie za dowód, że rewidowany notarjusz uznaje słuszność uwag rewidenta i zobowiązuje się na przyszłość do nich stosować.

Rada Notarjalna w Lublinie zaleciła Rewidentom, aby wpisywali do protokułów rewizji wyczerpujące odpowiedzi, w formie całych zdań, a nie w formie słów „tak" lub „nie", gdyż tego rodzaju redakcja jest niewystarczająca.

POŚWIADCZANIE KSIĄG NOTARJALNYCH

W związku ze zbliżającym się końcem roku, niektóre Rady Notarjalne wezwały Notarjuszów do możliwie wczesnego nadsyłania ksiąg na rok 1936, które mają być poświadczone przez Prezesów Rad (art. 119 § 1 pr. o not.), a to w celu uniknięcia zwłoki, jaka mogłaby powstać w razie masowego napływu ksiąg.

DZIAŁ NIERUCHOMOŚCI SPADKOWEJ

Rada Notarjalna w Krakowie wyjaśniła na tle konkretnej sprawy, że o ile dział nieruchomości spadkowej przeprowadzony został przed prawomocnem zakończeniem pertraktacji spadkowej stanowi on część składową tejże pertraktacji i nie wymaga formy aktu notarjalnego, lecz podpada pod pojęcie układu z art. 82. §. 2. pr. o not.

NOWE PRZEPISY O DEPOZYTACH SĄDOWYCH

W Nr. 21 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Sprawiedliwości ogłoszono obszerne zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 października r. b., wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Najwyż. Izbą Kontroli o depozytach sądowych.

PRENOTACJA PRAWA ZASTAWU JAKO ZARZĄDZENIA TYMCZASOWEGO

P. Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie okólnikiem Prez. 16215/35, w powołaniu się na reskrypt Ministerstwa Sprawiedliwości Nr. I. C. 2502/5/I/35 wyjaśnił, że do dziennika hipotecznego w b. zaborze austrjackim należy wpisywać wnioski o prenotację prawa zastawu w drodze tymczasowego zarządzenia dopiero po wniesieniu do sądu hipotecznego podania, opartego na zaopatrzonem klauzulą wykonalności postanowieniu o tymczasowem zarządzeniu. Podanie to należy rozpoznać według ustawy hipotecznej (art. 17 przep. wprow. pr. egz.oraz okólnik Min. Spr. Nr. 1687/I. U./33 Dz. U. Min. Spr. Nr. 8/35).

WEKSLE ZWOLNIONE OD OPŁATY STEMPLOWEJ

W Nr. 78 Dziennika Ustaw pod poz. 487 ogłoszono rozporządzenie Ministra Skarbu, mocą którego weksle, wystawione począwszy od dnia 26 października r. b., wolne są od opłaty stemplowej, jeżeli zachodzą okoliczności następujące:

1) weksel jest płatny na własne zlecenie wystawcy; 2) trasatem jest bank państwowy lub przedsiębiorstwo, trudniące się czynnościami bankowemi jako głównym przedmiotem, a zorganizowane w formie spółki akcyjnej; 3) w tekście wekslu znajduje się następująca informacja: „weksel, sporządzony na podstawie załączonego odpisu dokumentu przewozowego" (lub „załączonych... odpisów dokumentów przewozowych"; w miejscu wykropkowanem należy wymienić ilość odpisów), „stwierdzającego (stwierdzających) wywóz..." (ilość i rodzaj towaru) „z Polski do... " (kraj przeznaczenia); 4) do wekslu są załączone wszystkie odpisy, wymienione w informacji, o której mowa pod 3), zaświadczone przez trasata; 5) weksel został przez trasata zapisany do „rejestru weksli wolnych od opłaty stemplowej" i zaopatrzony w adnotację „Wolny od opłaty stemplowej": Dz. U.R.P., poz. 487 z 1935 r., poz. rej. z . . . r."; ta adnotacja ma być zaopatrzona w pieczęć trasata i podpisana przez funkcjonarjusza, prowadzącego rejestr.

Jeżeli przyjęcie takiego wekslu nie nastąpiło w ciągu miesiąca od daty wystawienia, uwolnienie od opłaty stemplowej ustaje i ma być uiszczona przez trasata kwota, należna w myśl art. 122 u. o. s.

ULGI STEMPLOWE DLA PORTÓW POLSKICH

W Nr. 78 Dziennika Ustaw pod poz. 486 ogłoszono rozporządzenie Ministra Skarbu, zmieniające poprzednie rozporządzenie w sprawie ulg w zakresie opłat stemplowych od pism, stwierdzających czynności prawne, związane z portami polskiego obszaru celnego (Dz. Ust. Nr. 105, poz. 937, 1934 r.). Nowe rozporządzenie idzie w kierunku przyznania rzeczonym pismom dalszych ulg stempolwych.

KOMISJE KLASYFIKACYJNO-SZACUNKOWE

W Nr. 78 Dziennika Ustaw uod poz. 488 ogłoszono rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych o komisjach klasyfikacyjno-szacunkowych, przewidzianych w ustawie o wykonaniu reformy rolnej. Do komisji tych należy wydawanie opinji w sprawach, wymienionych w § 8. Nowe rozporządzenie uchyla przepisy, wyszczególnione w § 13.

FAŁSZYWE ZNAKI PIENIĘŻNE

W Nr. 81 Dziennika Ustaw pod poz. 502 ogłoszono rozporządzenie Ministra Skarbu, zmieniające niektóre przepisy o wymianie uszkodzonych i zatrzymywaniu fałszywych znaków pieniężnych (Dz. Ust. Nr. 46, poz. 440, 1932 r.).

ORGANIZACJA WŁADZ I URZĘDÓW SKARBOWYCH

W Nr. 80 Dziennika Ustaw pod poz. 499 ogłoszono jednolity tekst ustawy z dnia 31 lipca 1919 r. o organizacji władz i urzędów skarbowych.

Ujednolicona ustawa jest niezmiernie krótka, bo składa się tylko z 3 artykułów i klauzuli wykonawczej. Jest to w naszych stosunkach swojego rodzaju rekord, zważywszy, że chodzi o organizację tak wielkiej machiny, jaką jest administracja skarbowa.

Wydawnictwa nadesłane

Skorowidz Ustawodawstwa Polskiego. Część VI (za czas od 1.I.1933 do 1.I.1935). Pod redakcją *Romana Hausnera,* dyrektora gabinetu w Min. Spr. Wewn. Warszawa, 1935. Nakład własny. Str. 330 + XXIV.

Skorowidz Ustawodawstwa Polskiego obejmuje przepisy ogłoszone: w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej; w Dzienniku Ustaw Śląskich; w Monitorze Polskim; w Dziennikach Urzędowych Ministerstw: Komunikacji, Poczt i Telegrafów, Rolnictwa i Reform Rolnych, Skarbu, Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Spraw Zagranicznych, jako też przepisy zamieszczone w zbiorach nieoficjalnych, zwłaszcza z zakresu tych Ministerstw, które nie wydają Dzienników Urzędowych.

Tomy I — VI Skorowidza Ustawodawstwa Polskiego obejmują całość przepisów w okresie 1918 — 1935 r.

Rozporządzenie Prezydenta R. P. z 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz (dekoncentracji) Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976 rozdzielono według poszczególnych materji w tem rozporządzeniu regulowanych.

Skorowidz pod wytrawną redakcją P. *Hausnera,* stanowi bardzo pomocne źródło w codziennej pracy prawniczej.

*

Dr. Józef Mastyński. Skorowidz rzeczowy Dziennika Ustaw Rzplitej Polskiej. Lata 1918-1935. Zeszyt II. Poznań, 1935. Nakład Autora. Str. 175 — 354.

Wyszedł z druku zeszyt II pożytecznego wydawnictwa, podjętego w Poznaniu, a mającego na celu ułatwienie orjentacji w Dzienniku Ustaw. Od roku 1936 według zapowiedzi Autora będzie wychodziła „Kartoteka Kwartalna Dziennika Ustaw R. P.“ Przedtem jeszcze wyjdzie dodatek do „Skorowidza“, obejmujący uzupełnienie materjału za rok 1935.

*

Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny. Wyszedł z druku 4-ty zeszyt „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego“. Na treść zeszytu składają się: Artykuły: *prof. G. del Vecchio:* „Prawo i państwo“; *prof. Ig. Czuma:* „Konstytucja kwietniowa a pojmowanie prawa“; *doc. W. Ormicki:* „Kapitał pieniężny jako przedmiot badań geografji gospodarczej“; *J. Ryngmanowa:* „Działalność Inspekcji Pracy w Polsce“. — Przegląd piśmiennictwa: 66 recenzyj i sprawozdań krytycznych z zakresu prawa, ekonomji, nauk handlowych i socjologji oraz bogata bibljografja odnośnej literatury polskiej i obcej. — Kronika ustawodawcza. — Sądownictwo: Przegląd orzecznictwa karnego i cywilnego Sądu Najwyższego i Najw. Tryb. Admin. dla wszystkich ziem polskich, Orzecznictwo Najwyższego Sądu Wojskowego. — Kronika gospodarcza, socjalna i samorządowa. — Miscellanea.

Ruch osobowy

IZBA NOTARJALNA — KRAKÓW

Summer Brason Ludwik, notarjusz w Krośnie — zmarł dnia 4 listopada 1935 r.

IZBA NOTARJALNA — WILNO

Bułharowski Stanisław, notarjusz w Wilnie — zmarł dnia 22 października 1935 r.

Brodowski Bolesław, notarjusz w Lidzie — przeniesiony do Wilna.

Z ŻYCIA ADWOKATURY

Rada Adwokacka w Warszawie postanowiła wyłonić specjalną Komisję, której zadaniem będzie zebranie i opracowanie w sposób systematyczny — celem wydania następnie drukiem — *zasad z dziedziny etyki zawodowej* i obowiązków obrończych, ustalonych dotychczas w orzeczeniach organów korporacyjnych (rad adwokackich i sądów dyscyplinarnych).

*

Rada Adwokacka w Warszawie postanowiła utworzyć specjalną Komisję dla wszechstronnego rozważenia sprawy *reformy podatkowej* dla adwokatów i ewent. opracowania odpowiednich wniosków lub projektów.

Program prac Komisji obejmie sprawę zniesienia lub zreformowania podatku obrotowego w stosunku do wolnych zawodów oraz sprawę reformy podatku dochodowego, zmierzającej do uzależnienia stawki podatkowej od źródła dochodu, ze specjalnem uwzględnieniem dochodów z wolnych zawodów.

*

Na odbytem w dniu 12 października r. b. Zjeździe Delegatów Rady Adwokackiej w Warszawie omawiano m. in. obecne ciężkie *położenie materjalne adwokatury i* w związku z tem, wobec objawów obniżenia poziomu etycznego, wielu delegatów, jak podaje „Palestra“ (Nr. 10, str. 783) — „z naciskiem zwracało uwagę na konieczność wzmocnienia władzy korporacyjnej, przyśpieszenia i wzmocnienia represji dyscyplinarnych“.

ŚCISŁY KOMITET REDAKCYJNY: *Przewodniczący* — Zygmunt Hübner. *Członkowie*— dr. Stefan Benedykt, Jakub Glass, Karol Hettlinger, Marjan Kurman, Wacław Dominik Paszkowski (Warszawa), dr. Witold Prądzyński, dr. Jan Sławski (Poznań), dr. Bolesław Trzos, dr. Tadeusz Kostórkiewicz (Lwów), dr. Stefan Breyer, Michał Rzepecki (Kraków), Antoni Xiężopolski (Lublin).

Odpowiedzialny za pismo — *Redaktor:* dr. Wiktor Natanson.

WYDAWCA: *IZBA NOTARJALNA OKRĘGU SĄDU APELACYJNEGO W WARSZAWIE w osobie Zygmunta Hübnera, Prezesa Rady Notarjalnej w Warszawie.*

Drukarnia Braci Drapczyńskich, Warszawa, Piusa Nr. 15.